

Innst. S. nr. 142

(2001-2002)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om i ytringsfrihetens tjeneste. Mål og virkemidler i mediepolicen

St.meld. nr. 57 (2000-2001)

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning og sammendrag

1.1.1 Prinsipielt utgangspunkt

Ytringsfrihet er en grunnleggende forutsetning for en demokratisk styreform og en vesentlig basis for kulturell utvikling i samfunnet. Et fungerende demokrati krever en befolkning som kan delta fritt i meningsutveksling om politikk og andre samfunnsproblemer. Forutsetningen for aktiv og informert deltakelse i samfunnsdebatten er fri tilgang på et mangfold av informasjon og synspunkter fra ulike politiske partier, interessegrupper og lignende.

Mediene utgjør i denne sammenheng et institusjonalisert system for informasjonsformidling og samfunnsdebatt.

Mediene har også en funksjon i forhold til å utøve kontroll med offentlig og privat maktutøvelse i samfunnet.

Samtidig er det utvilsomt at mediene også selv har makt. I moderne samfunn er massemediene de viktigste kanalene for formidling av informasjon og meninger. Dette betyr at mediene - og da først og fremst redaktørene - gjennom sin utvelgelse, redigering og vinkling av informasjon har stor makt i forhold til å påvirke samfunnsdebatten. Dette omtales ofte som pressens funksjon som "dagsordensetter".

Samtidig er det viktig å ta i betraktning at mediene også er næringsvirksomhet som skal gi fortjeneste til sine eiere. Her står NRK, som lisensfinansiert allmennkringkaster, i en særstilling blant norske medier, selv om NRK samtidig konkurrerer på en del av de samme markedene som de kommersielle kringkasterne. Men - NRKs formål er ikke å skaffe staten som eier størst mulig økonomisk avkastning, men å gi befolkningen avkastning i form av et best mulig allmennkringkastingstilbud.

1.1.2 Bakgrunnen for meldingen

Flere av dagens mediepolitiske virkemidler ble utformet med utgangspunkt i en helt annen medievirkelighet enn den vi ser i dag. Særlig med hensyn til teknologi, mediemangfold og globalisering har vi sett en dramatisk utvikling de siste årene.

Spredning av informasjon i stor målestokk har tradisjonelt fordret at informasjonen enten måtte være lagret på et fysisk medium (avis) eller organisert av én avsender (radio, TV). Mediet og informasjonen har vært en samlet enhet som ikke lett kan skilles ad. Som en naturlig følge av dette har de konkrete målsetningene og virkemidlene på medieområdet i hovedsak vært knyttet til de konkrete fysiske mediene. Den nye informasjonsteknologien er nå i ferd med å bryte bindingen mellom informasjon og en bestemt fysisk bærer. Den teknologiske utviklingen med digitalisering og konvergens gjør det derfor stadig viktigere å finne medieavhengige løsninger for regulering og offentlig politikk for øvrig.

I Konvergensutvalgets innstilling (NOU 1999:26) kartlegges og analyseres hvordan de elektroniske informasjonstjenestene utvikler seg. Utvalgets forslag til tilpasning av mediereguleringen følges nå opp av Kulturdepartementet.

Da pressestøtten ble etablert i 1969 hadde avisene sammen med NRK en total dominans i all nyhetsformidling i Norge. Siden den gang er det vokst frem et mangfold av riksdekkende radio- og fjernsynskanaler, lokalkringkasting og i de siste årene nye elektroniske medier. Vi står i dag overfor et helt annet mangfold i informasjonsformidling og ytringsmuligheter enn vi gjorde for tretti år siden.

Samtidig med de teknologiske endringene og det økende mediemangfoldet ser vi også endringer i befolkningens bruk av medier. Bl.a. kan man nå se en markert nedgang i avislesning blant de yngre aldersgruppene. Andre utviklingstrekk på mediemarkedet er

økende konkurranse, konsernorganisering, kommersialisering, eierkonsentrasjon og globalisering.

Oppsummert kan vi si at det er i ferd med å skje vesentlige strukturelle endringer på mediemarkedet. På denne bakgrunn anser Kulturdepartementet det nå som nødvendig å foreta en prinsipiell gjennomgang av mål og virkemidler på mediesektoren. Dette er utgangspunktet og bakgrunnen for den meldingen som her legges fram.

1.1.3 Avgrensning

Stortingsmeldingen tar utgangspunkt i det overordnede mediepolitiske målet om å "sikre yringsfriheten som en forutsetning for et levende folkestyre". Med dette som utgangspunkt gjennomgås de konkrete målene og virkemidlene i mediepolitikken.

Hovedfokus legges på mediens betydning for meningsutveksling og innhenting av informasjon om politikk og samfunnsspørsmål i vid forstand, uavhengig av hvilket fysisk medium som brukes. Visse medier spiller imidlertid en viktigere rolle enn andre i de demokratiske prosessene i samfunnet. Medier som blant annet kjennetegnes ved at deres innhold er gjenstand for redaksjonell bearbeiding - såkalte meningsbærende medier - er i denne sammenhengen særlig viktige. Dagspresse og kringkasting har tradisjonelt hatt de sentrale plassene blant meningsbærende medier.

Stortingsmeldingen omhandler derfor mål og virkemidler i pressepolitikken. Virkemidlene inkluderer den direkte pressestøtten, regelverket for statsannonsering og merverdiavgiftsfritaket for aviser. Området er nylig blitt gjennomgått av Dagspresseutvalget i NOU 2000:15 "Pressepolitikk ved et tusenårsskifte", som ble avgitt 25. mai 2000.

På kringkastingsområdet berører meldingen spørsmål om allmennkringkasting, herunder NRKs rolle i en digital medie verden. Gjennomgangen ses også i sammenheng med enkelte allerede pågående prosjekter, bl.a. oppfølging av konvergensutredningen.

Spørsmålet om eierskap i mediene tas også opp. Å hindre eierskapskonsentrasjon på mediemarkedet er ansett som et viktig virkemiddel for å opprettholde mangfold og yringsfrihet i samfunnet. Globaliseringen av mediemarkedet, med bl.a. større konkurranse og etablering av større enheter som konsekvens, reiser nye spørsmål i forhold til eiermangfold i mediene.

1.1.4 Sammendrag

Hovedkonklusjonene i meldingen er følgende:

1. Generelt

- Det må være et statlig ansvar å legge til rette for yringsfrihet og offentlig debatt i samfunnet, bl.a. gjennom tiltak som pressestøtte, allmennkringkastingskrav og regulering av eierskap i mediene.

2. Pressestøtten

- Produksjonstilskuddet til dagsaviser bør opprettholdes og økes. Tilskuddet foreslås i noe større grad rettet inn mot de minste lokalavisene, som anses særlig viktige for lokaldemokratiet. For øvrig opprettholdes inntil videre prinsippene for tildeling av produksjonstilskudd.
- Det innføres en ordning med tilskudd til etablering av aviser. Behovet for mangfold i mediene tilsier dette.
- Mediebedriftenes Landsforenings (MBL; tidligere NAL) prosjekt "Avis i skolen" støttes. I tillegg økes tilskuddet til Institutt for Journalistikk forskningsprogram.
- Regjeringen går ikke inn for å etablere ytterligere tilskuddsordninger for elektroniske medier eller lokalkringkasting.
- Tilskuddsordningene for minoritetspublikasjoner opprettholdes.

3. Statsannonsering

- Plikten til å annonsere ledige stillinger i alle listeførte aviser oppheves, jf. pkt. 2 i Retningslinjer for statlig annonsering i dagspressen av 18. mai 1979.
- De statlige stillingsannonserne innrykkes i Norsk lysingsblad og gjøres tilgjengelige på Internett. Den felles stillingsannonsen erstattes med tilvisningsannonser til disse fulltekstannonserne.
- Inntektsbortfallet kompenseres for aviser som mottar pressestøtte.

4. Medieeierskapsloven

- Etter premisene for lov om eierskap i mediene kan ingen norske mediebedrifter kontrollere mer enn ⁿ av det norske avismarkedet. Meldingen drøfter om grensen bør heves; f.eks. til 49 pst.
- Loven gir i dag Eierskapstilsynet hjemmel til å gripe inn overfor rent lokale oppkjøp. Regjeringen vil sikre en praktisering av loven som ikke forhindrer mediebedrifter med behov for ny kapital og nye eiere å få dette.
- Som ledd i forenklingspolitikken foreslås at det i forbindelse med evaluering av medieeierskapsloven settes i gang et arbeid med sikte på å slå sammen Eierskapstilsynet og Konkurransetilsynet.

5. NRK

- Regjeringen understreker allmennkringkastings betydning for demokratiet, og særlig NRKs rolle. Meldingen drøfter NRKs utfordringer som følge av den digitale utviklingen.
- Staten som eier av NRK skal først og fremst styre på overordnet politisk nivå. Innenfor disse rammene må NRK ha meget stor frihet.

- Det er så langt uavklart hva den digitale satsingen vil koste for NRK. Dette skyldes bl.a. at forhandlingene med andre aktører ikke er sluttført. Regjeringen kommer derfor tilbake til dette spørsmålet senere.

Medieområdet er i rask utvikling, både med hensyn til teknologi og brukervaner. Regjeringen ser derfor behov for en ny gjennomgang av mål og virkemidler på medieområdet innen fem år i lys av den teknologiske utvikling samt befolkningens faktiske bruk av de ulike mediene.

1.2 Mediebildet

Meldingen går gjennom dagens mediebilde. Den tar for seg de ulike mediene og vurderer den betydning de har for innhenting av informasjon og ytringsfrihet. Denne drøftelsen viser bl.a. at avisene langt på vei har beholdt sin særstilling i forhold til nyhetsformidling og debatt. Videre konstaterer departementet at Internett er i ferd med å få en plass i forhold til nyhetsinnhenting og samfunnsorientering i befolkningen.

Feltet er imidlertid i rask forandring og mediebildet kan gjennomgå store endringer på få år. Departementet legger derfor til grunn at det vil være nødvendig å vurdere disse spørsmålene på nytt etter få år. Departementet foreslår at det blir foretatt jevnlige undersøkelser av rikets tilstand med hensyn til ytringsfrihet og informasjonstilgang.

1.3 Mediepolitiske mål

Utgangspunktet for mediepolitikken er å sikre ytringsfriheten som en forutsetning for et levende folkestyre. I tillegg er det overordnede mål å sikre et kulturelt mangfold og et norskspråklig medietilbud samt å beskytte barn og unge mot skadelig medieinnhold. Disse målene uttrykker grunnleggende verdier som må ligge fast også i fremtiden.

Staten har et ansvar for å utvikle og sikre forutsetningene for en fungerende offentlig samtale. Samtidig er det klart at også mediene selv må ha et ansvar for å ivareta mediens demokratiske funksjon. Særlig gjelder dette i forhold til redaksjonelle spørsmål som staten av prinsipielle grunner ikke bør gripe inn i.

For at mediene skal utgjøre en fungerende infrastruktur for informasjon og ytringer i samfunnet, må de tilby et mangfold av troverdig og kvalitativ informasjon som ivaretar behovene til alle grupper i samfunnet, herunder minoriteter og andre smale grupper. Særlig viktig i denne sammenheng er eksistensen av norskprodusert innhold som reflekterer norsk virkelighet, språk og kultur.

Dette mangfoldet i innhold er imidlertid ikke mulig uten at det også foreligger et mangfold av uavhengige kilder til informasjon, et visst mangfold i medieeierskap, redaksjonell uavhengighet (fra både staten, eierne og andre), tilstrekkelige økonomiske rammebetingelser, journalistisk/redaksjonell kompetanse og ikke minst et velfungerende medieetisk system.

Med utgangspunkt i ovennevnte bør mediepolitikken ha følgende konkrete målsetninger:

For å ivareta ytringsfriheten som en forutsetning for et levende demokrati, skal mediepolitikken sikre:

1. et mangfold av informasjonstilbud og ytringsmuligheter for smale og brede grupper i samfunnet; inkludert barn og ungdom, den samiske befolkningen og ulike minoritetsgrupper,
2. et mangfold av uavhengige nyhets- og aktualitetsmedier av høy kvalitet på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, herunder et mangfold av aviser i alle landsdelene,
3. grunnlaget for at det kan komme ut alternativer til de ledende nyhets- og aktualitetsmediene på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå,
4. mediens uavhengighet i redaksjonelle spørsmål; både fra myndigheter, eiere og andre.

1.4 Mediepolitiske virkemidler - vurdering og forslag

1.4.1 Innledning

For å oppnå politiske mål har myndighetene ulike typer virkemidler til disposisjon. Det kan dreie seg om generelle eller individuelle påbud eller forbud som gjennomføres ved lov eller forskrift. Alternativt kan det fastsettes generelle forbud med mulighet for dispensasjon. Selvregulering innenfor næringslivet - eventuelt i kombinasjon med ordinær regulering - blir stadig mer aktuelt. Andre viktige virkemidler på medieområdet er økonomiske tilskuddsordninger eller skatter og avgifter. Det offentlige kan for øvrig øve innflytelse gjennom eierskap og bedriftsledelse.

1.4.2 Økonomiske virkemidler

1.4.2.1 Generelt

Momsfritak og direkte produksjonsstøtte er de viktigste virkemidlene for å nå målene for dagspressen. Momsfritaket er i dag det mest vesentlige bidraget til dagspressens økonomi. Det har økt sterkt i betydning de siste årene, mens produksjonsstøttens omfang er redusert. Produksjonsstøtten er målrettet mot aviser med svak økonomi og konkurransekraft. Behovet for produksjonsstøtte er skapt fordi annonseinntektene først og fremst går til de største og ledende avisene.

Departementet er kommet til at momsfritaket bør videreføres. Ved å foreslå økt produksjonsstøtte vil departementet rette opp noe av de skjevheter som er skapt de siste årene i fordelingen av støtten. Departementet legger også vekt på at dette er en politikk som har bred støtte i avisbransjen.

1.4.2.2 Pressestøtten

1.4.2.2.1 Historikk og dagens ordning

Pressestøtten ble innført i 1969, og bakgrunnen var frykten for en utvikling med omfattende avisdød tilsvarende den man hadde sett i Danmark og Sverige.

Målsetningen med pressestøtten var fra begynnelsen av å opprettholde en såkalt "differensiert dagspresse".

I tillegg til produksjonstilskuddet omfatter den direkte pressestøtten over Kulturdepartementets budsjett i dag tilskudd til medieforskning og etterutdanning, tilskudd til samiske aviser og innvandrerpublikasjoner, tilskudd til informasjonsvirksomhet i politiske partier og distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark. I tillegg bevilges det øremerkede tilskudd til enkelte utvalgte publikasjoner som Stortinget har ansett som særlig støtteverdige.

I 2001 ligger den totale pressestøtten på i overkant av 234 mill. kroner, hvorav produksjonstilskuddet utgjør 180 mill. kroner.

1.4.2.2.2 Dagspresseutvalget og høringen

Dagspresseutvalgets utredning, NOU 2000:15 "Pressepolitikk ved et tusenårsskifte", ble avgitt til Kulturdepartementet 25. mai 2000. Utvalget konkluderer her med at avisene har beholdt sin samfunnsmessige betydning for informasjonsinnhenting og ytringsfrihet. Utvalget anser videre at det fortsatt er stort behov for produksjonstilskudd.

På bakgrunn av den vanskelige økonomiske situasjonen i deler av pressen foreslår utvalget å øke den direkte pressestøtten til 240 mill. kroner i 2001.

Utvalget anbefaler en ny tilskuddsmodell for nummertø aviser og riksdekkende meningsbærende aviser. Modellen vil ifølge utvalget gi mer forutsigbarhet i tildelingen og åpne for at tilskuddet kan øke ved opplagsnedgang for avisen.

Ut fra en behovsvurdering foreslår utvalget å redusere den særlige tilskuddssatsen for aviser i Nordland, Troms og Finnmark fra 100 pst. ekstra til 50 pst. ekstra i forhold til andre tilskuddsberettigede aviser. Videre foreslår utvalget å fjerne distribusjonstilskuddet for avisene i Finnmark.

Utvalget foreslår videre å oppheve vilkåret om at aviser som mottar pressestøtte ikke kan utbetale utbytte til aksjonærene og vilkåret om en overskuddsgrense for å kunne kvalifisere til produksjonstilskudd. Utvalget legger til grunn at disse endringene vil stimulere til private investeringer i pressen.

Utvalget foreslår en øremerket avsetning på 10 mill. kroner årlig til tiltak som kan motvirke tendensen til synkende avislesning blant barn og unge.

Høringen av utredningen viste bred oppslutning omkring det pressepolitiske målet om avismangfold, og om produksjonstilskuddets berettigelse.

1.4.2.2.3 Behovet for pressestøtten

Kulturdepartementet går inn for at det fremdeles skal være et mål for mediepolitikken å opprettholde et mangfold av aviser i Norge.

Ved utgangen av 2000 ble det utgitt i alt 216 forskjellige aviser i Norge. Av de avisene som ble gitt ut ved årsskiftet var 88 dagsaviser.

Behovet for pressestøtte kan begrunnes i enkelte strukturelle forhold ved avismarkedet som nummer-

énavisens sterke stilling på annonsemarkedet, kjededannelser i varehandelen og derved sentralisering av reklamebeslutninger, annonsesamkjøringer og distribusjonskostnader.

De avisene som mottar produksjonstilskudd viste i 2000 et samlet underskudd på 19 mill. kroner etter pressestøtte. Den svake økonomiske situasjonen i de avisene som mottar pressestøtte er en varig tendens, noe som bekreftes både i Dagspresseutvalgets utredning og i Statskonsults rapport fra 1998.

For de avisene som mottok tilskudd utgjorde produksjonstilskuddet 10 pst. av inntektene.

Etter Kulturdepartementets vurdering gir ikke prognosene for fremtidig økonomisk utvikling i dagspressen grunnlag for å anta at behovet for pressestøtte vil falle bort eller avta i nærmeste fremtid.

Kulturdepartementet legger til grunn at avvikling av pressestøtten ville føre til omfattende avisdød og en vesentlig reduksjon i avismangfoldet i Norge.

Kulturdepartementet går derfor inn for å opprettholde ordningen med produksjonstilskudd til dagsaviser.

1.4.2.2.4 Innretningen av tilskuddet

Tilskuddet er i dag for en stor del innrettet mot aviser i en ufordelaktig konkurranseposisjon, dvs. nummertø aviser og de rikspredte meningsbærende avisene.

Dagspresseutvalget går inn for å opprettholde dagens innretning av tilskuddet.

Kulturdepartementet foreslår etter en samlet vurdering å opprettholde dagens innretning på produksjonstilskuddet til dagsaviser i all hovedsak uendret. Departementet legger her vesentlig vekt på at medieområdet er inne i en brytningstid hvor endringer i publikums medievaner, strukturendringer i reklamemarkedet, globalisering av eierskapet og medieteknologisk utvikling krever økt prioritering av den offentlige mediepolitikken. I denne situasjonen ønsker departementet ikke å gjennomføre omstridte endringer som kan få varige og uopprettelige konsekvenser for avismangfoldet. Men den økonomiske utviklingen bl.a. i nummertøavisgruppen viser at dagens innretning er målrettet, og departementet legger derfor særlig vekt på å sikre langsiktighet og stabilitet rundt rammebetingelsene for denne gruppen.

Departementet mener at tilskuddet til de minste lokalavisene bør økes. Disse anses som særlig viktige for lokaldemokratiet. På de fleste områder finnes det i dag et stort mangfold av medier. Departementet legger vekt på at det først og fremst er på det helt lokale nivået at det fremdeles kan foreligge udekkede behov for informasjonskilder og ytringskanaler.

1.4.2.2.5 Tilskuddsnivå

I 2001 utgjør produksjonstilskuddet til dagsavisene 180 mill. kroner. Dette er en økning på 16 mill. kroner fra året før. Med henvisning til den vanskelige situasjonen deler av pressen befinner seg i, foreslår Dagspres-

seutvalget å øke den direkte pressestøtten til 240 mill. kroner i 2001.

Departementet mener det inntil videre er nødvendig å opprettholde både det mediepolitiske målet om avis-mangfold og i hovedsak dagens innretning av tilskuddet. Hensynet til kvalitet og troverdighet i nyhetsformidlingen innebærer dessuten at behovet for tilskudd ikke utelukkende kan vurderes ut fra avisenes økonomiske resultat. Avisene må ha tilstrekkelig god økonomi for å kunne oppfylle sine redaksjonelle oppgaver. Samtidig er det klart at også medieeierne må ta sin del av det samfunnsansvaret det er å opprettholde en mangfoldig presse.

Departementet kommer tilbake til nivå på pressestøtten i budsjettssammenheng.

1.4.2.2.6 Nærmere om tilskuddsmodellen

Produksjonstilskuddet beregnes i dag etter to forskjellige modeller. Den ene gir et fast beløp til nummer- og aleneaviser med opplag under 6 000 og som ellers fyller kriteriene. Den andre modellen gjelder nummertoaviser (inkludert de riksspredte meningsbærende avisene) med opplag under 80 000 og beregnes etter netto opplag multiplisert med antall utgivelser per år.

Dagspresseutvalget anbefaler en ny tilskuddsmodell for nummertoaviser og riksspredte meningsbærende aviser. Modellen vil etter utvalgets vurdering gi mer forutsigbarhet i tildelingen.

Forslaget om ny tilskuddsmodell for nummertoaviser og riksspredte meningsbærende aviser får blandede reaksjoner blant høringsinstansene.

Dagspresseutvalgets innstilling impliserer etter departementets vurdering noe mer bruk av skjønn ved fordelingen av produksjonstilskuddet.

Departementet legger videre til grunn at det vil være vanskelig å fastsette et "riktig" tilskuddsnivå for eventuelle nye nummertoaviser.

De siste årenes reduserte bevilgninger til pressestøtten har vist at den viktigste usikkerhetsfaktoren i forhold til nivået på pressestøtten er selve budsjettprosessen. At Statens medieforvaltning regner seg frem til en sats for økning av tilskuddet hjelper lite dersom Stortinget ikke bevilger den nødvendige budsjetttrammen. Utvalgets modell vil derfor ikke garantere forutsigbarhet i tilskuddsnivået.

Kulturdepartementet går derfor ikke inn for en endring av tilskuddsmodellen i tråd med utvalgets forslag.

1.4.2.2.7 Ekstraordinære tilskudd og etableringstilskudd

Det gis i dag ikke tilskudd til etablering av aviser. Dessuten gis det ikke tilskudd for det første driftsåret. Det ytes imidlertid i dag etableringstilskudd på "etter-skudd", i form av et ekstratilskudd på 155 000 kroner for det første året i tilskuddsordningen.

Dagspresseutvalget foreslår at det avsettes 2,5 mill. kroner i ekstraordinært produksjonstilskudd beregnet på aviser som kommer i uforutsette akutte økonomiske

vanskeligheter. Utvalget foreslår videre å erstatte dagens ordning med etableringstilskudd på etterskudd med en egen avsetning til etablering av nye aviser på 2,5 mill. kroner. Det foreslås at ordningen skal administreres av Statens medieforvaltning. Utvalget foreslår også at de to ordningene skal kunne ses under ett, slik at den totale rammen på 5 mill. kroner etter behov skal være overførbar mellom de to tilskuddsordningene.

Utvalget understreker at ekstraordinær støtte skal gis på strenge vilkår og foreslår at Statens medieforvaltning utarbeider et nærmere regelverk. Departementet legger likevel til grunn at slike tilskudd uansett vil måtte baseres på skjønnsmessige kriterier.

Det siste årets utvikling med nedleggelse av aviser kunne muligens tale for en ordning med ekstraordinære tilskudd. På den annen side legger departementet til grunn at den reelle årsaken til at aviser blir nedlagt i alminnelighet ikke er akutte økonomiske problemer, men snarere langvarig utarming av både økonomien og det redaksjonelle produktet. Departementet vil derfor ikke gå inn for å innføre en ordning med ekstraordinære tilskudd som foreslått av Dagspresseutvalget.

En innvending mot dagens ordning med produksjonstilskudd er at den virker konserverende fordi den bygger opp under det etablerte avismønsteret. Til tross for dette er det blitt startet en rekke mindre aviser i de senere årene, samtidig som det har vist seg vanskelig å starte aviser i byene. Etablering av aviser krever store investeringer, særlig i byene. Departementet ser positivt på en ordning som kan gi en spore til etablering av nye aviser. En slik tilskuddsordning bør gi rom for en dynamisk og naturlig utvikling av avismarkedet. Kulturdepartementet vil derfor foreslå at det etableres en egen tilskuddsordning til etablering av aviser i tråd med Dagspresseutvalgets forslag. Ut fra målet om å opprettholde et mangfold av medier på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, vil det være særlig viktig at dette tilskuddet bidrar til avisetablering på steder hvor det ikke allerede eksisterer et tilbud.

1.4.2.2.8 Utbytte og overskudd

Etter dagens regler gis det ikke tilskudd til aviser som har betalt utbytte til aksjonærene i tilskuddsåret eller som har et årsoverskudd som overstiger 2 mill. kroner.

Dagspresseutvalget foreslår å oppheve både utbytteforbudet og overskuddsgrensen. Utvalget antar at dette vil stimulere til private investeringer i pressen.

Kulturdepartementet legger til grunn at det ville undergrave legitimiteten til tilskuddsordningen dersom aviser som har store overskudd eller utbetaler store utbytter til sine eiere eller morselskap samtidig skulle få statlige tilskudd.

Samtidig anser departementet det som viktig at kriteriene for tildeling av pressestøtte er mest mulig klare og objektive. Departementet legger til grunn at en skjønnsmessig regel som åpner for å utelukke aviser med god økonomi fra ordningen er prinsipielt uheldig,

og totalt sett vil gi forverrede rammebetingelser for bransjen. Kulturdepartementet går derfor inn for å opprettholde dagens overskuddsbegrensning uendret. Bestemmelsen reduserer skjønnsutøvelsen til et minimum.

Når det gjelder utbytteforbudet viser departementet til at aviser som mottar pressestøtte generelt sett er lite attraktive som investeringsobjekter. For de fleste vil en opphevelse av utbytteforbudet derfor trolig få liten betydning for tilgangen på risikokapital. Ved å begrense interessen for oppkjøp, kan bestemmelsen dessuten bidra til å opprettholde et mangfoldig eierskap i pressen. For de mindre lokalavisene fungerer utbytteforbudet i dag som en garanti for at pengene forblir i bedriften. En sannsynlig konsekvens av å oppheve forbudet er økt press om avkastning fra lokale aviseiere.

Departementet ser likevel at bestemmelsen i enkelte tilfelle kan virke som et uheldig hinder for tilgangen til risikokapital for aviser med økonomiske problemer. Departementet mener derfor at det bør innføres en adgang til å søke Statens medieforvaltning om dispensasjon fra utbytteforbudet for lengre eller kortere tidsrom for enkeltaviser som trenger tilførsel av ny kapital for å overleve.

1.4.2.2.9 Aviser i Nord-Norge

Etter gjeldende regler får tilskuddsberettigede nummerén- og aleneaviser i Nordland, Troms og Finnmark støtte etter dobbelt sats. I tillegg mottar aviser som kommer ut i Finnmark et særskilt distribusjonstilskudd.

Utfra en behovsvurdering foreslår Dagspresseutvalget å redusere det forhøyede tilskuddet for aviser i Nord-Norge fra 100 pst. til 50 pst. ekstra i forhold til andre tilskuddsberettigede aviser, og å fjerne produksjonstilskuddet for avisene i Finnmark.

Kulturdepartementet understreker at den særlige tilskuddssatsen for aviser i Nord-Norge og distribusjonstilskuddet for aviser i Finnmark må baseres på at de aktuelle avisene har særlige rammebetingelser som medfører et reelt økonomisk behov for tilskudd. Departementet finner ikke at Dagspresseutvalget har dokumentert at behovet for slikt tilskudd har bortfalt.

Kulturdepartementet mener at særordningene for aviser i Nord-Norge bør beholdes uendret.

1.4.2.3 Tilskudd til minoritetspublikasjoner

På Kulturdepartementets budsjett finnes det i dag egne tilskuddsordninger for samiske aviser og innvandrerpublikasjoner.

Det offentlige må etter departementets syn ha en særlig oppgave i forhold til å sikre et mangfold av informasjonstilbud og ytringsmuligheter for språklige, etniske eller andre minoriteter. Publikasjoner som retter seg mot ulike minoritetsgrupper kan ha en viktig funksjon for disse gruppens informasjonstilgang og ytringsmuligheter. Kulturdepartementet ønsker derfor

å opprettholde tilskuddsordningene for minoritetspublikasjoner.

Dagspresseutvalget har ikke gått særskilt inn i den økonomiske situasjonen i minoritetspublikasjonene. I utgangspunktet har departementet derfor ikke grunnlag til å vurdere det faktiske behovet for tilskudd under disse tilskuddsordningene. Departementet vil ikke i denne omgang foreslå konkrete økninger i tilskuddsnivået for disse ordningene.

Når det gjelder tilskuddsordningen for innvandrerpublikasjoner mener departementet det er behov for å innskjerpe kravene til regnskapsplikt og rapportering for å sikre at tilskuddet blir brukt i henhold til forutsetningene.

1.4.2.4 Barn og unge

Med henvisning til tendensen til synkende avislesning blant barn og unge foreslår Dagspresseutvalget en øremerket avsetning på ti millioner kroner årlig til tiltak som stimulerer til avislesning blant barn og unge.

Departementet går inn for at det bør være et mål for offentlig mediepolitikk å sikre et mangfoldig informasjonstilbud og ytringsmuligheter for barn og unge. Dette er i utgangspunktet et medieuavhengig mål. Det viktige i et ytrings- og informasjonsfrihetsperspektiv er at barn og ungdom faktisk har tilgang til informasjon og ytringskanaler. I utgangspunktet må det være mediepoltisk likegyldig hvilke medier barn og unge bruker.

Det er viktig i et demokratisk perspektiv at barn og unge utvikler og beholder vanen med å holde seg allment samfunnsorientert gjennom mediene.

Staten har et klart ansvar i forhold til å legge til rette for ytrings- og informasjonsfrihet i samfunnet. Det er ikke tvil om at avisene i dag spiller en særlig stor rolle i forhold til barns og unges samfunnsorientering så vel som språkutvikling. Gjennom prosjektet "Avis i Skolen" bidrar Mediebedriftenes landsforening (MBL) til at elever i grunn- og videregående skole får kunnskap om avis. Kulturdepartementet mener dette er et svært positivt tiltak og mener tiltaket bør støttes økonomisk.

1.4.2.5 Statsannonsering

Hovedregelen er at statsetater som annonserer skal benytte alle aviser som er godkjent på det stedet hvor etaten ønsker å annonsere. Regelverket omfatter ikke statlige bedrifter eller forretningsforetak.

De statlige stillingsannonse utgjør årlig inntekter på i underkant av 160 mill. kroner for avisene. Ifølge Dagspresseutvalget utgjør stillingsannonse mellom 60 og 70 mill. kroner for nummertoavisene som mottar produksjonstilskudd.

Regjeringen understreker at hovedmålsettingen med stillingsannonsering må være å nå frem til aktuelle grupper for rekruttering. I sin kommunikasjon med omverdenen bør forvaltningen derfor stå mest mulig fritt til å bruke de medier og kanaler som er mest mål effektive. Dagens retningslinjer er ikke i overensstemmelse med dette.

Departementet antar at jobbsøking i årene fremover i større grad vil skje gjennom andre medier, f.eks. Internett. Det vil være uheldig å hindre denne utviklingen gjennom statlige pålegg.

Når det gjelder annonsering av lover og kunngjøringer er Regjeringen enig med utvalget i at det er nødvendig å sikre at denne informasjonen når ut til alle. Regjeringen legger til grunn at inntil videre er det bare gjennom dagspressen at man kan sikre allmenn tilgang til slik informasjon. Regjeringen støtter derfor utvalgets forslag om å beholde retningslinjene som regulerer denne annonseringen. Dette er imidlertid forhold som kan forandre seg raskt og som det kan bli nødvendig å vurdere på nytt om få år.

Regjeringen støtter utvalgets forslag om å oppheve regelverket om tvungen stillingsannonsering i dagspressen. Det tas videre sikte på at de statlige stillingsannonserne settes inn i Norsk lysingsblad og gjøres tilgjengelige på Internett.

Forslaget vil i hovedsak ramme de avisene som har størst behov for økonomisk støtte, dvs. de riksspredte meningsbærende avisene og øvrige nummertø aviser.

En forutsetning for å oppheve regelverket om tvungen stillingsannonsering må være at inntektsbortfallet for utsatte aviser kompenseres, enten gjennom den alminnelige pressestøtten eller gjennom et eget tilskudd. Departementet kommer tilbake til dette i budsjettssammenheng.

1.4.2.6 Merverdiavgift

Etter gjeldende regler skal det ikke betales merverdiavgift på omsetning av bøker og tidsskrift i siste omsetningsledd eller på omsetning av aviser som kommer ut regelmessig med minst ett nummer i uka. Det gjelder ikke noe tilsvarende unntak for ukepressen.

Dagspresseutvalget foreslår å opprettholde ordningen med nullsats for moms på aviser. Utvalget viser til at begrunnelsen for at abonnement og løssalg av aviser hittil har vært fritatt for moms, ikke er svekket.

Departementet viser til at på den ene siden er nullsatsen en lite treffsikker støtteordning der nesten halvparten av støtten går til løssalgsavisene som eies av kapitalsterke mediekonsern. Ifølge beregninger foretatt av Finansdepartementet mottar løssalgsavisene nesten 40 pst. av den samlede støtten fra momsfritaket.

På den annen side vil fjerning av nullsatsen for aviser bryte med prinsippet om at det frie ord ikke skal beskattes. Prinsippet er forankret i pressens betydning for informasjon, meningsbryting og debatt i demokratiske samfunn.

Departementet har lagt til grunn at det bør være et viktig mediepolitisk mål å opprettholde et mangfold av aviser i Norge. Merverdiavgift på aviser vil redusere den samlede omsetningen av aviser, noe som særlig kan gå ut over nummertø- og nummertreavisene. Dette vil bidra til å svekke avis konkurransen og kan føre til færre aviser og mindre mangfold.

Mange aviser er i dag i en svært vanskelig økonomisk situasjon. Innføring av merverdiavgift kan for

mange aviser forsterke disse problemene vesentlig. Flere av landets aviser, bl.a. Dagbladet, vil trolig gå inn uten nullsats.

Kompensasjon gjennom pressestøtten kan medføre egne problemer, bl.a. svekkelse av pressens uavhengighet fra staten. En overgang til utelukkende direkte pressestøtte kan virke sementerende på avisstrukturen gjennom at det blir vanskeligere å etablere nye aviser. Det kan forventes at etterspørselen etter nyetablerte aviser vil være mer avhengig av pris enn etterspørselen etter aviser som allerede er etablert.

Ingen land innenfor EU har i dag full merverdiavgift for aviser. Dette ville derfor gjøre Norge unikt i europeisk sammenheng.

Regjeringen går derfor inn for å opprettholde nullsatsen for moms på aviser.

Når det gjelder ukepressen viser Regjeringen til at det i første rekke er avisene som er bærerne av den offentlige debatten i samfunnet. Regjeringen legger derfor til grunn at avisene fremdeles skiller seg såvidt klart fra ukepresse og lokalkringkasting når det gjelder både innhold og funksjon at det kan forsvares å behandle avisene avgiftsmessig forskjellig fra andre medier. Regjeringen vil derfor ikke foreslå å utvide momsfritaket til å gjelde andre medier.

1.4.2.7 Økonomiske virkemidler overfor andre medier

1.4.2.7.1 Generelt

Den senere tidens endringer i mediemarked og mediebruk reiser spørsmålet om behov for økonomiske virkemidler også overfor andre nyhets- og aktualitetsmedier.

Det viktigste økonomiske virkemidlet på mediesektoren er - foruten nullsats for moms på aviser - utvilsomt lisensfinansieringen av NRK. I 2001 utgjør kringkastingsavgiften i alt ca. 3 300 mill. kroner. TV2 er dessuten gitt en vesentlig økonomisk verdi gjennom konsesjonen for riksdekkende reklamefinansiert fjernsyn.

Når det gjelder direkte økonomiske tilskuddsordninger, finnes det foruten pressestøtten i dag tilskuddsordninger til film- og lokalkringkastingsformål.

1.4.2.7.2 Lokalkringkasting

Kulturdepartementet mener det bør være et generelt mål for statlig mediepolitikk å sikre et mangfold av uavhengige nyhets- og aktualitetsmedier av høy kvalitet på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Lokalkringkastingen er en viktig del av det lokale mediemangfoldet.

Kulturdepartementet viser til at det inntil nå har vært bred politisk enighet om ikke å innføre direkte driftsstøtte verken til lokale radioer eller lokalfjernsyn. Departementet legger videre til grunn at bransjens økonomi og betydning for lokal informasjonsinnhenting og ytringsfrihet så langt ikke gir grunnlag for å etablere nye ordninger med drifts- eller produksjonsstøtte. Det knytter seg imidlertid noe usikkerhet til innføring av

digital distribusjon. Det er foreløpig ikke mulig å si når dette eventuelt blir aktuelt også for de lokale radioene.

Derimot er departementet positiv til støtteordningen til kompetansehevede tiltak og enkeltproduksjoner som i dag forvaltes av AV-fondet, blir videreført. Etter departementets vurdering vil en slik støtte bidra til å sikre kompetanse og rekruttering til hele det norske lokalkringkastingsmiljøet. Støtten til enkeltproduksjoner vil kunne være et viktig bidrag til å sikre produksjonsmiljøene, ikke minst i distriktene.

Departementet mener videre at det er viktig å opprettholde det fokuset på nærkringkasting for etniske og språklige minoriteter som allerede ligger i dagens tilskuddsordning.

1.4.2.7.3 Nettmedier

Det finnes ikke i dag støtteordninger rettet mot produksjon av redaksjonelle nettmedier.

Kulturdepartementet har per i dag ikke dokumentasjon om økonomien innenfor selvstendige nettbaserte medier. Departementet legger likevel til grunn at disse, bl.a. når det gjelder etablering, drift og distribusjon, står overfor en helt annen kostnadssituasjon enn papiravisene.

Det er etter departementets vurdering ikke tvil om at Internett i ferd med å få en plass som kilde til nyheter og aktualiteter. Per i dag er det likevel åpenbart at det i første rekke er avisene, og ikke nettmediene, som er bærerne av den offentlige debatten i samfunnet.

Departementet legger for øvrig til grunn at den økonomiske situasjonen for slike virksomheter foreløpig ikke er slik at den innebærer noen vesentlig fare for mediemangfoldet som helhet.

På bakgrunn av ovennevnte legger departementet til grunn at det ikke er grunnlag for økonomisk støtte til nettmedier. Kulturdepartementet vil imidlertid vurdere spørsmålet løpende på bakgrunn av utviklingen innenfor teknologi, brukervaner og den økonomiske situasjonen innenfor slike medier.

1.4.2.8 Tilskudd til forskning og utdanning

Det ytes i dag tilskudd til anvendt medieforskning og redaksjonell etterutdanning i pressen over Kulturdepartementets budsjett kap. 335 Pressestøtte post 73 Anvendt medieforskning og etterutdanning. I 2001 utgjør tilskuddet totalt 12,7 mill. kroner.

Tilskuddet til anvendt medieforskning fordeles av Statens medieforvaltning etter innstilling fra Rådet for anvendt medieforskning.

Dagspresseutvalget foreslår en økning av bevilgningen til anvendt medieforskning og etterutdanning over Kulturdepartementets budsjett på til sammen 8 mill. kroner per år.

Kulturdepartementet legger til grunn at medieforskning og redaksjonell utdanning av medarbeidere i mediene er viktige forutsetninger for kvalitet og troverdighet i journalistikken, og dermed for at mediene skal kunne oppfylle sine samfunnsoppgaver.

Etter Kulturdepartementets vurdering er det viktig å forsterke koblingen mellom forskning og utdanning på medieområdet, bl.a. for å bidra til at resultatene av forskningen kommer hele bransjen til gode. En forskningsavdeling ved Institutt for Journalistikk kan være et godt bidrag til dette. Kulturdepartementet foreslår derfor å støtte forskningsprogrammet ved Institutt for Journalistikk. Departementet kommer tilbake til dette i budsjettssammenheng.

Instituttets forskningsvirksomhet er i hovedsak avgrenset til journalistikk i alle medier. Kulturdepartementet mener det også er nødvendig å bidra til medieforskning på et bredere grunnlag.

Norges forskningsråd er Regjeringens sentrale forskningspolitiske organ. Forskningsrådet finansierer om lag en femdel av norsk forskning.

Norges forskningsråd har nå startet et planleggingsarbeid for å styrke medieforskningen. På denne bakgrunn foreslår departementet at statlige tilskudd til medieforskning i framtiden blir kanalisert gjennom Norges forskningsråd. Etter departementets vurdering gir dette muligheter for en mer samlet og målrettet forskningsinnsats på medieområdet. Forslaget innebærer at Rådet for anvendt medieforskning legges ned.

Når det gjelder den nærmere innretningen av forskningsvirksomheten på medieområdet, vil departementet særlig understreke behovet for kompetanse og bevissthet i forhold til utsatte grupper som minoriteter og barn og unge. Mediernes fremstilling av minoriteter kan ha stor betydning for opinionen og for fremveksten av fordommer i samfunnet. Departementet legger til grunn at større kunnskap om ulike minoritetsgrupper, og om de potensielle effektene av unyansert medietale, kan bidra til en mer bevisst og balansert fremstilling av disse gruppene. Når det gjelder barn og unge er det særlig viktig å få kunnskap om mediers innvirkning på virkelighetsoppfatning og selvforståelse. Departementet vil legge vekt på at dette blir prioriterte temaer innenfor medieforskning.

1.4.3 Allmennkringkasting

1.4.3.1 Generelt om allmennkringkasting

Digitaliseringen av kringkastingssektoren stiller allmennkringkasterne overfor nye utfordringer, særlig innenfor finansiering og distribusjon.

Digitaliserings- og bredbåndsutviklingen kan komme til å true de norske allmennkringkasternes markedsposisjon. Etterhvert vil store deler av befolkningen få tilgang til et meget bredt spekter av fjernsynsprogrammer. Dette vil stille de norske allmennkringkasterne overfor en helt ny konkurranse-situasjon. De internasjonale mediegigantene vil ha tilnærmet like god tilgang til seerne, samtidig som de kan bruke enormt mye større ressurser til programproduksjon. Allmennkringkasterne vil dessuten ikke kunne skru av sine analoge sendinger før tilnærmet hele befolkningen kan ta inn digitale sendinger. Parallellt analoge og digitale sendinger er kostnadskrevede og vil påføre allmennkringkasterne en betydelig

konkurransulempe, sett i forhold til de rent kommersielle aktørene som formidler sendinger via satellitt og kabel. Det er derfor et viktig mål for Kulturdepartementet å legge til rette for en politikk som gir en kortest mulig periode med parallelle sendinger.

Utbygging av landsdekkende digitale infrastrukturer for radio og fjernsyn er svært kostbart, særlig en utbygging til mer gravgrendte strøk. Kravene til allmennkringkasting ligger imidlertid fast også i en digital tidsalder: å sikre riksdekkende tilgang til et bredt digitalisert kringkastingstilbud basert på norsk språk og særpreg og slik bidra til mediemangfold.

Kringkastingstilbudet skal dessuten være til en rimelig pris og med en så enkel teknologi at alle kan ta den i bruk. Disse kravene vil bidra til å legge til rette for ytrings- og informasjonsfrihet, og sikre kulturelt mangfold for alle i Norge.

1.4.3.2 Programvirksomheten hos allmennkringkasterne

Kulturdepartementet har i samråd med allmennkringkasterne satt i gang et arbeid med å avgrense og definere allmennkringkastingsoppdraget nærmere. Hensikten er å avklare hvilke programkategorier og -tjenester kringkastingsavgiften skal bidra til å dekke og dermed hvilket tilbud som skal nå hele befolkningen og på hvilke sendeplattformer. Dette er for det første viktig for å kunne legitimere det statlige engasjementet i allmennkringkastingen.

I utlysningen av fornyet konsesjon til riksdekkende reklamefinansiert fjernsyn formidlet via analoge bakkesendere er det lagt opp til mer konkrete og omfattende programforpliktelser enn det som fremgår av TV2s nåværende konsesjonsvilkår. Dette gjelder bl.a. tilbudet til barn og unge, minoriteter og hørselshemmede.

Det vil bli lagt opp til en tilsvarende innskjerping av programkravene i den kommende utlysningen av konsesjon for riksdekkende reklamefinansiert radio.

1.4.3.3 Offentlig eierskap i NRK

Det statlige eierskapet i NRK baserer seg på nødvendigheten av å ha et uavhengig finansiert og ikke-kommersielt kringkastingselskap som kan fylle allmennkringkastingsrollen og utgjøre selve ankeret i den medieinfrastrukturen staten har et ansvar for å opprettholde og utvikle.

NRK har vært - og kommer også i fremtiden til å være - et ikke-kommersielt selskap. Samfunnet er tjent med et offentlig eid kringkastingselskap som i all hovedsak er et "non-profit"-selskap, hvis formål det er å drive reklamefri allmennkringkasting.

Statlig eierskap i NRK er og blir et kulturpolitisk virkemiddel. I motsetning til andre statlig eide virksomheter er det statlige eierskapet i NRK ikke næringspolitisk motivert. Motivasjonen er at NRK skal være en ledende arena og garantist for samfunnsdebatt og at bedriften skal bidra til å bevare den nasjonale identitet

i konkurranse med en stadig mer aggressiv internasjonal medieindustri.

Regjeringen ser derfor ingen grunner, verken økonomiske eller næringsstrukturelle, til overføre eierskapet av NRK til et såkalt profesjonelt Eiermiljø.

Staten som eier av NRK skal først og fremst styre på overordnet politisk nivå. Innenfor disse rammene må NRK ha meget stor frihet.

1.4.3.4 Kringkastingsavgiften, NRKs forretningsvirksomhet

1.4.3.4.1 Kringkastingsavgiften

Kringkastingsavgiften er selve fundamentet for allmennkringkasteren NRK. Den viktigste skillelinjen mellom det som kalles allmennkringkastingselskaper og kommersielt radio og fjernsyn ligger utvilsomt i finansieringsformen.

Kulturdepartementet mener at det er ønskelig å opprettholde et norsk allmennkringkastingstilbud som er finansiert på en slik måte at kringkasteren er mest mulig uavhengig av annonsører.

Det kan argumenteres med at lisensfinansiering eller offentlig finansiering er vel så viktig for opprettholdelsen av allmennkringkastingen som et sett med klart definerte kriterier for allmennkringkasting. Disse kriteriene vil være gjenstand for permanent debatt og endring, mens den uavhengige finansieringen på et mer objektivt grunnlag vil fungere som en garanti mot bl.a. kommersialisering.

Fjernsynet er det mediet som i dag i størst grad preger vår kultur og vår kulturelle utvikling. Dersom fjernsynet ikke i vesentlig grad speiler nasjonal kultur og nasjonale særtrekk, er det fare for at disse særtrekene viskes bort. Den digitale teknologien vil føre til en eksplosjon i medietilbudet og fragmentering av publikum, og dermed også av den offentlige debatten. Kulturdepartementet mener at det viktig å være bevisst på at kringkastingsens evne og kraft som "sosialt verktøy" - ved å fremme kunnskap, læring og deltakelse - vil være langt vanskeligere å opprettholde i det digitale universet enn i det analoge. Et sterkt og uavhengig finansiert NRK kommer derfor til å være viktigere enn noen gang - som samlende punkt og kulturbærer.

Målsettingen om at NRK også i fremtiden må ha en betydelig markedsposisjon betinger en effektiv og hensiktsmessig regulering og vesentlige investeringer for selskapet.

Det er så langt uklart hva den digitale satsingen vil koste for NRK. Dette skyldes bl.a. at NRK fremdeles er i forhandlinger med andre aktører. Departementet vil i lys av de videre forhandlinger vurdere hensiktsmessige finansieringsformer, og eventuelt komme tilbake til dette.

For Regjeringen er det en grunnleggende målsetting å sikre at NRKs allmennkringkastingstilbud kommer over på en tilfredsstillende digital plattform, slik at allmennkringkastingen kan komme alle til gode også i årene som kommer.

1.4.3.4.2 NRKs forretningsvirksomhet

Den digitale fremtiden kan i noen grad nødvendigjøre nye finansieringsformer i tillegg til bare lisensen. Denne muligheten ligger der allerede. NRK kan drive forretningsvirksomhet. Dette gir selskapet muligheter til å oppfylle allmennkringkastingsoppdraget og til å finansiere nye tjenester. De fleste allmennkringkasterne i Europa er i dag finansiert ved slik blandingsfinansiering.

Dette er også i tråd med EUs politikk på området. EU har slått fast at de enkelte EØS-land selv bestemmer hvilke allmennkringkastingsforpliktelser kringkasterne skal underlegges og hvordan de skal finansieres. Det vil si at EU fullt ut aksepterer lisensfinansiering, og også at allmennkringkasterne i noen grad har kommersielle inntekter.

1.4.3.5 Distribusjon

Allmenn tilgjengelighet er et av de viktigste aspektene ved allmennkringkasting. Det er her vi har sett de største endringene de siste årene, jf. utviklingen med digitalisering og nettverkskonvergens.

1.4.3.5.1 Distribusjon av digital radio (DAB)

Den riksdekkende frekvensblokken for DAB er fordelt i samsvar med Stortingets forutsetninger. Sendernett for DAB dekker om lag 50 pst. av befolkningen, og det blir bygget ut videre i 2001. Utviklingen av DAB har imidlertid ikke gått så raskt som forventet. I Norge er foreløpig bare mellom 1 000 og 2 000 mottakere tatt i bruk. Av disse er de fleste utplassert hos kringkastingselskapene og nettutbygger. Årsaken er i hovedsak høye priser på mottakerne. Også i andre europeiske land hvor man har satset på DAB som en fremtidig løsning for radiobransjen, har man de samme problemene.

1.4.3.5.2 Distribusjon av digitalt fjernsyn

Om ti til femten år vil trolig hele Europa ha gått over til digitalt fjernsyn. Flere land har allerede begynt med digitale sendinger, og i en rekke land er det vedtatt utbygging av et digitalt bakkenett. I Norge skjer formidling og mottak av fjernsynssendinger fremdeles i stor grad ved hjelp av analog teknologi. Digitalt fjernsyn formidlet via satellitt og kabel vil med dagens dekning kunne nå opp mot 70 pst. av befolkningen.

Det må fortsatt være en forutsetning for utbygging av digitalt bakkenett for fjernsyn i Norge at utbyggingen ikke skal være i statlig regi og at markedsaktørene selv er villige til å betale det en slik utbygging koster, jf. St.meld. nr. 46 (1998-1999) Digitalt fjernsyn. Stortinget sluttet seg i store trekk til dette, men etterlyste en nærmere vurdering av plattformen for sending av digitalt fjernsyn, jf. Innst. S. nr. 53 (1999-2000).

Det er tre primære distribusjonsformer som er mest aktuelle ved utbygging av en riksdekkende infrastruktur for digitalt fjernsyn: bredbånd, en kombinasjon av et kabelnett og satellitt, og et eget digitalt bakkenett.

Bredbånd

Bredbånd er ingen bestemt type teknologi, men et samlebegrep på ulike typer elektronisk infrastruktur med stor kapasitet for transport av digital informasjon.

Det er Regjeringens mål at hele Norge skal ha tilgang til bredbånd innen år 2004. Utbyggingen skal i hovedsak skje i regi av markedsaktørene. Bredbånd blir billigere jo tettere folk bor, og dagens tilbydere av bredbåndstjenester har så langt konsentrert utbyggingen av nettene til de store byene. Markedsaktørene har den senere tid uttrykt skepsis til muligheten av å etablere et riksdekkende bredbåndstilbud på kommersielt grunnlag.

I skrivende øyeblikk er ingen av de aktuelle bredbåndsløsningene en ideell distribusjonsform for digitalt fjernsyn. Dette skyldes primært to årsaker: for det første har dagens bredbåndsløsninger for lav overføringskapasitet til distribusjon av fjernsyn, for det andre gir de ikke i tilfredsstillende grad et landsdekkende tilbud.

Kombinasjon av kabel og satellitt

Over 60 pst. av den norske befolkningen tar i dag inn fjernsyn via satellitt og/eller kabel. Under forutsetning av at hver husstand har egen parabolantenne, kan 97 pst. av befolkningen i Norge ta inn digitalt fjernsyn via satellitt.

I praksis vil dessuten ikke alle kunne motta satellittsendinger. Deler av landet ligger i satellittskygge. Omlag 2-3 pst. av befolkningen kan ikke ta inn satellittsignaler. For det andre vil det i enkelte områder være problematisk å sette opp parabolantenner.

Kombinasjon av kabel til byområder og satellitt vil samlet sett neppe kunne oppnå full landsdekning. I de deler av landet som ligger i satellittskygge vil man måtte ta i bruk andre distribusjonsformer, som telenett eller andre former.

Digitalt bakkenett

I motsetning til digitalisering av satellitt- og kabel-distribusjon, forutsetter digitalt jordbundet fjernsyn utbygging av en særskilt infrastruktur. En rekke faktorer taler til fordel for et jordbundet nett som digital distribusjonsform. I St.meld. nr. 46 (1998-1999) Digitalt fjernsyn la Kulturdepartementet vekt på at et slikt nett vil gi norske kringkasterne muligheten til å markedsføre og dermed befeste sin posisjon som førstevalg overfor befolkningen; at regional oppdeling av en riksdekkende kanal vil være langt rimeligere enn alternative distribusjonskanaler, at det som eneste distribusjonsform legger til rette for mobilt og portabelt mottak; og i de færreste tilfeller vil kreve installasjonskostnader eller egen antenne. Stortinget sluttet seg til denne beskrivelsen, jf. Innst. S. nr. 53 (1999-2000).

Da Stortinget behandlet St.meld. nr. 46 (1998-1999) etterlyste Stortinget bl.a. en nærmere vurdering av hvordan lokalkringkastingssektorens interesser kan ivaretas i et bakkenett. Etter departementets vurdering vil et bakkenett by på tilfredsstillende lokale løsninger,

fordi det er mulig å operere med lokale eller regionale "vinduer" i nettet.

I henhold til telemyndighetenes planer for frekvensbruk i Norge er det fullt mulig å bygge ut et bakkenett med 3 multipleksere. En multiplekser utgjør frekvenskapasitet tilsvarende en analog fjernsynskanal. Dette tilsvarer en samlet overføringskapasitet på rundt 60 Mbit/s, noe som gir plass til et sted mellom 12 og 15 fjernsynskanaler.

Sett i forhold til andre land er det kostbart å bygge ut et bakkenett i Norge. Kostnadene for utbygging henger imidlertid nært sammen med hvor stor andel av befolkningen det skal dekke. Norring, som er én mulig utbygger, har antydnet at det vil koste rundt ca. 1 400 mill. kroner å bygge et nett som dekker 95 pst. av befolkningen. Dersom dekningsgraden reduseres ned til 80 pst. halveres utbyggingskostnadene. Dersom man alternativt øker dekningsgraden til 99 pst. vil kostnadene stige til opp mot 2,5 mrd. Disse anslagene er svært usikre, men illustrerer likefullt sammenhengen mellom valgt dekningsgrad og kostnadsnivå.

1.4.3.5.3 Utbygging av et digitalt bakkenett for fjernsyn i Norge - Noen sentrale hensyn

I forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 46 (1998-1999) ble det fastslått at det ikke er en statlig oppgave å finansiere utbyggingen av et digitalt nett for fjernsyn i Norge. Departementet vil legge til rette for utbygging av et digitalt bakkenett i Norge, forutsatt at en slik investeringsvilje finnes.

Dersom man bygger ut et bakkenett med tilnærmet landsdekning, vil de fleste husholdninger relativt enkelt få tilgang til digitale sendinger. Dermed vil det også kunne være forsvarlig å stenge de analoge sendingene på et relativt tidlig tidspunkt.

Departementet legger også til grunn at dersom man skal åpne for en kommersiell utbygging av et bakkenett, bør det være en forutsetning at nettet skal være tilnærmet landsdekkende. Dersom deler av landet kan dekkes på tilfredsstillende måte ved hjelp av annen distribusjonsteknologi enn et bakkenett, bør man kunne ta hensyn til dette.

Når det gjelder den praktiske fremgangsmåten legger Kulturdepartementet opp til å lyse ut konsesjoner for sending av digitalt fjernsyn i et bakkenett. De aktører som blir tildelt konsesjon skal selv velge hvem som skal bygge ut nettet. Fordelen med en slik fremgangsmåte er at man ved fordelingen av operatør- og utbyggerroller bestemmes av de aktørene som selv skal benytte nettet og betale nettleien. Disse aktørene må forutsettes å ha interesse av at utbyggingen skjer mest mulig rasjonelt, og at det blir reell konkurranse om oppdraget.

Også de øvrige operatørfunksjoner i nettet, f.eks. utforming av den elektroniske programguiden, adgangskontroll, kundebehandling og multiplekseroperering, bør i utgangspunktet aktørene selv organisere. Myndighetene bør imidlertid sikre seg nødvendige reguleringsfullmakter, dersom det skulle vise seg at

aktørene selv ikke finner frem til samlende og hensiktsmessige løsninger og dersom viktige samfunns-hensyn ikke ivaretas. Slike fullmakter vil bli foreslått i kringkastingsloven.

Når det gjelder tildelingen av kapasitet i nettet skal denne fordeles etter en utlysningsprosedyre. Allmennkringkasterne, NRK, TV2 og lokalfjernsynsselskapene skal disponere kapasitet som minst gjør det mulig å formidle dagens analoge tilbud. I tillegg skal hele befolkningen kunne ha tilgang til disse allmennkringkasterne.

Et digitalt bakkenett vil også kunne brukes til å formidle andre tjenester enn tradisjonell kringkasting. Nettet åpner bl.a. for en effektiv overføring av teletjenester, både de vi kjenner nå og nye tjenester. For å sikre en mest mulig fleksibel utnyttelse av kapasiteten åpner Kulturdepartementet for at deler av kapasiteten skal kunne benyttes for andre formål enn kringkasting. Konsesjoner til å ta i bruk kapasitet i nettet vil derfor bli lyst ut i en felles kunngjøring fra Samferdselsdepartementet og Kulturdepartementet.

1.4.4 Regulatoriske virkemidler

1.4.4.1 Medieeierskapsloven

1.4.4.1.1 Formålet med loven

Loven skal forhindre eierkonsentrasjon som kan medføre en fare for mangfoldet i dagspresse og kringkasting og derigjennom de reelle ytringsmuligheter.

På nasjonalt plan er det en grense for hvor mye av mediemarkedet én aktør kan kontrollere på en tredjedel av mediene. På lokalt eller regionalt plan kan én aktør ikke kunne kontrollere de fleste eller alle mediene innenfor et bestemt geografisk område. Slik eierkonsentrasjon vil normalt være i strid med lovens formål om å fremme ytringsfriheten, de reelle ytringsmulighetene og mediemangfoldet. Unntak er blant annet om det ervervede foretaket står i fare for å bli lagt ned om ikke ervervet blir gjennomført.

Loven hjemler kun inngrep mot erverv. Den er ikke til hinder for intern vekst eller nyetableringer.

1.4.4.1.2 Eierkonsentrasjon i lokale markeder

De inngrepene som til nå er foretatt med hjemmel i loven har vært rettet mot oppkjøp av små enheter, selv om sakene også har hatt regionale perspektiver. I praksis vil de aller fleste saker ha en regional, og i mange tilfeller også en nasjonal, dimensjon.

Inngrep etter medieeierskapsloven er et sterkt negativt virkemiddel som må være basert på en sterk samfunnsmessig begrunnelse.

Slik loven til nå er blitt praktisert, har fokus i overveiende grad ligget på middels eller større lokalaviser. Denne praksisen har til dels blitt kritisert lokalt; både hos myndigheter, næringsliv og i bransjen. Departementet ser at det kan være grunnlag for denne kritikken og legger vekt på at dette kan være egnet til å svekke medieeierskapslovens legitimitet.

Så langt er det ingen erfaring som tilsier at konsentrert lokalt eierskap har hatt eller vil få vesentlig nega-

tiv betydning for "ytringsfriheten, de reelle ytringsmuligheter og et allsidig medietilbud". Dette har bl.a. sammenheng med det brede tilbudet av medier med regional dekning.

Kulturdepartementet ønsker å sikre en praktisering av medieeierskapsloven som hindrer inngrep mot erverv som - ut fra det aktuelle mediets og markedets størrelse - ikke er egnet til å ha vesentlige negative konsekvenser for ytringsfrihet og mediemangfold.

Departementet legger til grunn at dette kan oppnås på flere måter, f.eks. gjennom lovfesting av en nedre grense for hvor små erverv det kan gripes inn overfor. Alternativt kan lovens virkeområde avgrenses til kun å ramme eierskapskonsentrasjon på nasjonalt, og evt. regionalt nivå. Kulturdepartementet ser behov for å utrede disse spørsmålene nærmere og vil komme tilbake til dette i forbindelse med en evaluering av medieeierskapsloven.

Regjeringens klare intensjon er: Eierskapsloven skal ikke forhindre mediebedrifter med behov for ny kapital og nye eiere å få dette. Bare unntaksvis er det akseptabelt at tilsynet griper inn.

1.4.4.1.3 Grensen for eierskap på nasjonalt nivå

Regjeringen foreslår i denne meldingen ingen konkrete endringer for regulering av eierskap på nasjonalt nivå, men - Regjeringen mener det er betimelig å åpne for en drøfting av dette.

Medieeierskapsloven setter en grense for hvor stor én aktør kan bli gjennom oppkjøp på rundt en tredjedel av det nasjonale dagspresse- og/eller fjernsynsmarkedet. Det er mulig å gjøre unntak fra denne regelen der alternativet vil være nedleggelse.

Departementet drøfter i meldingen en heving av grensen fra N til f.eks. 49 pst. av markedet.

Å sette en grense for eierskap i mediene på nasjonalt nivå er først og fremst et spørsmål om balanse mellom på den ene siden ønsket om å hindre at mediekonsernene slutter å se på Norge som et interessant marked, og på den andre siden faren for sterk eierkonsentrasjon i det norske mediemarkedet. Begge ytterpunkter kan få negative konsekvenser for ytringsfrihet og mediemangfold i Norge.

Behovet for en endring vil bl.a. avhenge av den videre utviklingen innenfor de norske eiermiljøene, særlig de store norske mediekonsernernes strategier og innslaget av utenlandsk eierskap i norske medier. Kulturdepartementet trekker ingen endelig konklusjon, men mener at det nå er viktig å åpne en debatt om denne grensen. Departementet vil eventuelt komme tilbake med en proposisjon som følge av Stortingets behandling av meldingen.

1.4.4.1.4 Utenlandsk kontra norsk eierskap

Medieeierskapsloven har vært kritisert for å være til hinder for at norske eiere investerer i medier i Norge og at den åpner opp for utenlandsk eierskap av norske medier.

En forutsetning for at mediene skal kunne fylle sin demokratiske oppgave i samfunnet er at de spiller norsk virkelighet, språk og kultur. Fortsatt norsk eierskap av norske medier kan innebære en garanti for en fortsatt forankring i norsk språk og kultur. Det er imidlertid uvisst hvilken betydning eierskapet har i denne sammenheng.

Eierskapstilsynet kan i dag gripe inn overfor både norske og utenlandske aktører som foretar oppkjøp i Norge. Medieeierskapslovens bestemmelser gjelder i like stor grad overfor utenlandske erververe som norske.

Det vises for øvrig til at spredt eierskap i seg selv kan være en faktor som gjør det mindre interessant for utenlandske investorer å kjøpe opp norske mediebedrifter.

Det er heller ingen grunn til å tro at medieeierskapslovens eksistens påvirker de norske konsernernes strategier om å investere i utlandet. Det er antakeligvis ikke slik at de store konsernene vurderer å investere enten i Norge eller i andre land, men at de uansett må investere utenfor Norge dersom de skal kunne være med å konkurrere i et stadig mer internasjonalt mediemarked.

Loven er ikke til hinder for at norske aktører vokser i utlandet. Tilsvarende regulering finnes imidlertid i en rekke andre europeiske land som for eksempel Storbritannia, Tyskland og Frankrike. Denne reguleringen setter begrensning også for norske aktører.

1.4.4.1.5 Elektroniske medier

Tilsynet kan i dag ikke gripe inn mot erverv av elektroniske medier.

De største medieaktørene på Internett er de avisene og kringkastingsaktørene som i dag er de største også innenfor tradisjonelle medier.

En integrasjon av kringkastings- og Internett-tjenester i digitalfjernsyn vil i fremtiden kunne gjøre det vanskelig å skille mellom kringkastingsforetak og andre typer tjenesteleverandører. Dette skaper nye avgrensingsproblemer, for eksempel i forhold til definisjonen av hva som er kringkasting og hva som er andre tjenester. En utvidelse av medieeierskapslovens virkeområde til også å gjelde elektroniske medier vil kunne eliminere problemet med avgrensning i forhold til loven mellom likeartede medier.

Internett favner ulike aktiviteter, men det er kun nettaviser og annet som ligger nær opp til tradisjonelle medier det eventuelt er naturlig å regulere under medieeierskapsloven. Det kan imidlertid være et problem å finne anvendbare kriterier for å avgrense hvilke deler av Internett som har betydning for lovens formål og som derfor bør falle under lovens virkeområde. Likeledes vil det kunne bli et problem å beregne totaliteten av dette markedet. Departementet mener likevel at disse problemene ikke er umulige å løse og at de ikke er grunn til å unnlate å gjøre loven medienøytral. Det å utarbeide slike kriterier vil bli en viktig del av arbeidet med utvidelsen.

Departementet tar således sikte på å utvide medieeierskapslovens anvendelsesområde til også å gjelde elektroniske medier.

1.4.4.1.6 Vertikal integrasjon

Medieeierskapsloven er avgrenset mot såkalt vertikal integrasjon, dvs. at et selskap har eierandeler i flere ledd i produksjonsprosessen, som innholdsproduksjon, trykking og distribusjon.

Det kan ikke utelukkes at utviklingen mot konsentrasjon av eierskap vertikalt vil ha uheldige virkninger for medieeierskapslovens formål; å fremme ytringsfrihet, reelle ytringsmuligheter og mediemangfold. Dersom en aktør er dominerende i et vertikalt marked, kan denne aktøren ha en dominerende innflytelse på mediemarkedet uten at dennes disposisjoner vil falle inn under gjeldende medieeierskapslov. I forarbeidene til medieeierskapsloven er det forutsatt at konkurransemyndighetene vil kunne håndtere denne type saker.

Departementet mener det er nødvendig å foreta en gjennomgang av de spesifikke problemstillingene som reises av konvergensutviklingen og konsentrasjon vertikalt av eierposisjoner. Departementet mener det bør vurderes en utvidelse av medieeierskapslovens anvendelsesområde til også å omfatte vertikal integrasjon. Gjennomgangen må skje i lys av formålet om å fremme ytringsfrihet, reelle ytringsmuligheter og mediemangfold.

1.4.4.1.7 Samarbeidsavtaler

Medieeierskapsloven åpner kun for inngrep mot erverv av eierandeler. Eierskapstilsynet kan ikke vurdere samarbeidsavtaler mellom medieforetak. Samarbeidsavtaler kan gjelde trykking, distribusjon, annonseringskjøring, stoffutveksling, styring av redaksjonelt innhold osv. Slike avtaler kan i praksis ha like stor betydning for den enkelte bedrift som et oppkjøp.

Etter at medieeierskapsloven trådte i kraft har det vært eksempler på at ulike aviser eller avis konserner har inngått vidtgående samarbeidsavtaler som kan sies å ha medført at de må ansees å opptre i samforstand. Er samarbeidsavtalene vidtgående nok, kan de i stor grad ha samme virkning som erverv av eierandel, og er således egnet til å omgå medieeierskapslovens inngreps hjemler. På en annen side kan det hevdes at kontroll gjennom samarbeidsavtaler ikke har samme karakter av å være endelig som erverv av eierandel.

Departementet mener gode grunner taler for å utvide medieeierskapsloven til også å gjelde inngrep mot samarbeidsavtaler som er i strid med hensynet til ytringsfrihet, reelle ytringsmuligheter og mediemangfold. Departementet vil analysere behovet for en slik utvidelse.

1.4.4.1.8 Tilsynsfunksjoner på medieområdet

På lengre sikt, når all IKT-regulering er samlet i én lov og ett departement eventuelt har totalansvaret for reguleringen av sektoren, bør Statens medieforvaltning og Post- og teletilsynet slås sammen til én etat. Kultur-

departementet slutter seg til Konvergensutvalgets forslag.

Departementet foreslår at det i forbindelse med evaluering av medieeierskapsloven settes i gang et arbeid med sikte på å slå sammen Eierskapstilsynet og Konkurransetilsynet. Departementet legger til grunn at håndhevelsen av bestemmelsene i medieeierskapsloven best blir i varetatt i ett felles tilsynsorgan.

1.4.4.2 Kringkastingsloven - digitalisering

Den pågående overgangen fra analog til digital teknologi skaper behov for tilpasninger av det rettslige og politiske rammeverket for kringkastingssektoren. Konvergensutvalget kom i sin innstilling med en rekke anbefalinger om endringer i kringkastingsloven. Regjeringen har satt i gang et arbeid med å følge opp disse anbefalingene. Det overordnede mål for dette arbeidet er å sørge for at det rettslige rammeverket er å jour med den teknologiske og markedsmessige utviklingen på feltet.

Våren 2001 sendte Kulturdepartementet ut et høringsnotat med forslag til endringer av kringkastingsloven. I notatet ble det blant annet foreslått å presisere lovens virkeområde for å få til en klarere avgrensning mot interaktive tjenester. Det ble i tillegg foreslått endringer i konsesjonsplikten for kringkasting og regulering av kringkastingsanlegg. Departementet tar sikte på å fremme en proposisjon med forslag til endringer i kringkastingsloven tidlig i 2002.

Internasjonalt skjer det en utvikling i retning av å gjøre reguleringsmyndighetene uavhengige av det politiske systemet. Blant annet vedtok Europarådet nylig en rekommandasjon om at medlemslandene i størst mulig grad skal tilstrebe uavhengige regulatører. Norge har sluttet seg til denne rekommandasjonen. Kulturdepartementet har som en oppfølging av dette igangsatt et arbeid med sikte på å løfte ansvaret for klagesaker etter kringkastingslovens bestemmelser ut av Kulturdepartementet og over til et uavhengig klageorgan. Kulturdepartementet vil komme tilbake til Stortinget med nærmere informasjon om dette arbeidet.

1.4.4.3 Kringkastingsloven - lokalkringkasting

Lokal-TV

Departementet ser bransjens behov for et fortsatt formalisert samarbeid mellom lokalfjernsynsbransjen og de riksdekkende fjernsynskanalene. Det vil primært være bransjen selv som må komme frem til avtaler med aktuelle samarbeidspartnere for fremtiden.

Departementet utarbeider nå vilkår for kunngjøring av et riksdekkende digitalt bakkenett for fjernsyn (DDT-nett) med en foreløpig kapasitet på tre multipleksere. Kunngjøringen skjer i inneværende år. I dette arbeidet vil departementet legge vekt på å ivareta interessene til lokalfjernsynet så langt det er praktisk mulig.

Utbyggingen av DTT-nettet må planlegges for å oppnå de best mulige tekniske og økonomiske løsninger for fjernsynsselskapene. Dette hensynet gjelder også lokalfjernsynet. I en slik planleggingsprosess vil

det kunne oppstå situasjoner hvor det vil være motstridende interesser mellom riksdekkende kanaler og regionale/lokale kanaler. Det vil derfor være nødvendig å finne løsninger som begge parter kan være tjent med. Departementet vil følge planleggingsprosessen nøye. Både Kulturdepartementet og Samferdselsdepartementet vil kunne gripe inn i prosessen dersom dette skulle vise seg å bli nødvendig. Det er imidlertid departementets intensjon at partene selv må anstrenge seg for å finne omforente løsninger.

Dagens regelverk tillater bare at sponsorer kan identifiseres ved et ikke-bevegelig bilde. Et forbud mot å bruke levende bilder i sponsorplakater kan føre til at det blir tyngre å selge. I motsetning til riksfjernsyn får en liten inntektsnedgang på sponsorplakater merkbare konsekvenser for lokalfjernsynet. På bakgrunn av Regjeringens ønske om å styrke posisjonen for lokalfjernsynet, foreslår derfor departementet at det blir åpnet for bruk av bevegelige bilder i sponsorplakater i lokalfjernsynets egenproduserte sendinger.

Lokalradio

Lokalradiobransjen spiller en viktig og positiv rolle i lokalmiljøene, både som lokal informasjonskilde og diskusjonsforum, og som en sosial faktor og aktivitets-tilbud for frivillige medarbeidere.

Inntekter fra radiobingo er en helt avgjørende finansieringskilde for mange lokalradioer. Kulturdepartementet stiller seg positiv til at premietaket for radiobingo økes. Dette vil kunne gi et bedre økonomisk fundament for videre drift av lokalradioene.

Stortinget har bedt Regjeringen om å legge frem en samlet revisjon av bingoregelverket. Kulturdepartementet vil trolig kunne fastsette nytt regelverk for bingo i løpet av første halvår 2002. Dette innebærer at det samtidig vil bli fastsatt nye regler for radiobingo med høyere premietak.

1.4.4.4 Lovfesting av redaksjonell uavhengighet i mediene

Redaktørplakaten er en erklæring over redaktørenes plikter og rettigheter. Redaktørplakaten slår bl.a. fast redaktørenes "personlige og fulle ansvar for avisens innhold".

Kulturdepartementet la i 1998 frem et høringsnotat med forslag om "Lovfesting av prinsippene i redaktørplakaten og plikt til å informere om eierforhold".

Forslaget er så langt ikke blitt fulgt opp som følge av at Justisdepartementet i høringen anså forslaget for å være i strid med gjeldende grunnlov § 100.

Et grunnleggende element i begrepet yringsfrihet er at det ikke skal forekomme sensur eller påtrykk mot enkeltindivider for å hindre meninger å komme til uttrykk. I dette perspektivet utgjør den redaksjonelle uavhengighet en viktig forutsetning for mediens funksjon som kanaler for informasjon og meningsdannelse.

Redaktørene er viktige i vårt demokrati. Redaktørene skal være garantister for yringsfrihet, for uavhen-

gighet, for integritet - kort sagt for at leserne og lytterne kan stole på det som formidles gjennom mediene.

Kulturdepartementet ønsker derfor å bygge opp under redaktørinstituttet. Forutsatt at Stortinget i løpet av neste stortingsperiode vedtar en grunnlovsbestemmelse som åpner for dette, vil Kulturdepartementet derfor legge frem forslag om lovfesting av prinsippene i Redaktørplakaten.

1.4.4.5 Andre regulatoriske virkemidler

Lov om fjernsynsstandarder

Digitale dekodere er regulert gjennom lov om fjernsynsstandarder av 25. juni 1999 nr. 50. Denne lovreguleringen er imidlertid ikke tilstrekkelig til å sikre forbrukervennlige løsninger. Den gir heller ikke garanti for at allmennkringkasterne vil være tilgjengelige for alle.

EU har satt i gang et arbeid for å vurdere behovet for en endring av TV-standard-direktivet. Kulturdepartementet vil følge opp dette arbeidet. EU legger til grunn at standardisering fortrinnsvis bør skje i regi av markedsaktørene selv. Dette er også Kulturdepartementets utgangspunkt. Våren 2001 lyktes aktørene med å nå frem til enighet om en felles, åpen standard for digitale dekodere. Overgangen til denne standarden skal skje i løpet av år 2005. Kulturdepartementet ser svært positivt på dette.

Regulering av elektroniske programguider (EPG)

Brukerne av digitalfjernsyn vil benytte seg av en elektronisk programguide til å orientere seg i tilbudet. De aktørene som opererer slike programguider vil i realiteten få stor innflytelse over folks faktiske fjernsynskonsum. Sett fra et kultur- og mediepolitisk perspektiv vil det være viktig at allmennkringkastings-selskapene sikres en synlig plassering i disse programguidene. Det kan bli nødvendig å regulere utformingen av programguidene for å få til dette. Det er for tidlig å vedta regulering. I forbindelse med oppfølgingen av Konvergensutvalget vil Kulturdepartementet foreslå at kringkastingsloven suppleres med en hjemmel som gir myndighetene muligheten til å gi forskrifter om innretning av de elektroniske programguidene.

1.4.5 Selvregulering

Normalt skjer regulering gjennom lovgivning som fastsetter mer eller mindre klart definerte grenser for befolkningens eller myndighetenes handlingsfrihet ut fra ulike allmenne hensyn. På flere og flere områder blir selvregulering ansett som et fleksibelt alternativ til tradisjonell regulering.

Det finnes i hovedsak to typer selvregulering:

1. For det første er det selvregulering der bransjen selv blir enig om ulike standarder eller adferdsregler, for eksempel pressens "Vær Varsomplakater".
2. Den andre hovedtypen er selvregulering som en del av et juridisk rammeverk eller med grunnlag i

lov, hvor offentlige myndigheter overlater til bransjen å utarbeide mer detaljerte regler.

I dag er selvregulering i mediene først og fremst etablert og anerkjent i forhold til etiske spørsmål. Den etiske selvjustisordningen for mediene forvaltes av Pressens Faglige Utvalg (PFU) og Norsk Presseforbund. I dag dekker PFU i utgangspunktet alle massemedier.

Meldingen viser til et tidligere forslag om en rammelov for medier og et medieombud. I Ot.prp. nr. 77 (1996-1997) "Om lov om endringer i kringkastingsloven (Medieetikk mv.)" gikk Regjeringen imot forslaget om lovregulering og uttalte dessuten at spørsmålet om det bør opprettes et medieombud ut fra prinsipielle betraktninger bør overlates til bransjens egne organer.

Kulturdepartementet holder fast ved at lovgivning i utgangspunktet ikke er best egnet til å foreta den vanskelige balansegangen mellom på den ene siden hensynet til personvern og privatlivets fred og på den andre siden hensynet til yttringsfrihet, åpenhet og kritisk journalistikk. I medieetiske spørsmål er det først og fremst bransjen selv som har fagkunnskapen og som sitter i posisjon for å foreta de nødvendige skjønsmessige avveiningene.

Det er dessuten en forutsetning for at mediene skal kunne oppfylle sin oppgave i forhold til informasjonsformidling, debatt og samfunnskritikk at de er - og dessuten blir allment oppfattet å være - uavhengig fra offentlige myndigheter i redaksjonelle spørsmål. Kulturdepartementet mener derfor utgangspunktet må være at medieetikk er redaktørens ansvar, og at fastsetting av medieetiske normer og kontrollen med overholdelsen av disse normene bør ligge hos bransjens organer.

Meldingen tar bl.a. opp spørsmål om medieetisk art i forhold til enkelte særskilte grupper som barn, ungdom og innvandrere. En tar også opp viktigheten av å skille klart mellom redaksjonelt stoff og reklame/sponsing for å opprettholde mediens troverdighet. Pressens dekning av bl.a. straffesaker og nye TV-former vurderes også i forhold til etisk selvregulering.

Kvalitet og troverdighet i mediene forutsetter uavhengighet; både fra annonsører, eiere, profesjonelle kilder/påvirkere og fra statlige myndigheter. Utviklingen vil først og fremst kunne være skadelig i den grad den hindrer mediene i å fatte selvstendige redaksjonelle valg. Manipulasjon av mediene innebærer manipulasjon av offentligheten. Dette kan være et demokratisk problem.

Kulturdepartementet vil understreke at utviklingen vil presentere redaktører, journalister og medieorganisasjoner for store utfordringer i tiden fremover. Det må understrekes at selvregulering i denne sammenhengen ikke er et mål i seg selv, men et offentlig virkemiddel som er valgt fordi det per i dag anses som mest egnet til å oppfylle de mediepolitiske målsetningene. Deresom bransjens egen regulering ikke evner å ivareta de

oppsatte målsetningene, kan det derfor bli behov for andre typer tiltak.

1.5 Økonomiske og administrative konsekvenser

De økonomiske konsekvensene av de tiltakene som er skissert i denne meldingen, knytter seg først og fremst til forslagene i meldingen om "Økonomiske virkemidler". Meldingen fremmer en rekke forslag, bl.a. knyttet til presseformål. Regjeringen foreslår i sitt budsjettforslag for 2002 en økning av produksjonstilskuddet til dagsaviser samt støtte til forskningsprogrammet ved Institutt for Journalistikk. Andre forslag i meldingen vil Regjeringen eventuelt komme tilbake til i senere budsjetterminer. Forslagene er ventet å ha positive konsekvenser for den økonomisk utsatte delen av norsk presse, særlig de minste lokalavisene.

Departementet foreslår i meldingen å åpne for dispensasjon fra forbudet mot å utbetale utbytte for aviser som mottar produksjonstilskudd. Forslaget vil kunne øke incentivene til private investeringer i aviser og dermed bedre egenkapitalsituasjonen for utsatte aviser.

I meldingen foreslås opphevelse av reglene for tvungen stillingsannonsering i dagspressen. Dette er beregnet å innebære en reduksjon av utgiftene til statlig annonsering. Inntektstapet for aviser som mottar pressestøtte vil bli kompensert. Regjeringen kommer tilbake til dette i budsjettssammenheng.

I forbindelse med evaluering av medieeierskapsloven foreslår departementet at det settes i gang et arbeid med sikte på å slå sammen Eierskapsilsynet og Konkurransetilsynet. På lengre sikt foreslår departementet videre en sammenslåing av Statens medieforvaltning og Post- og teletilsynet, på det tidspunkt og under den forutsetning at all IKT-regulering er samlet i én lov og ett departement eventuelt har totalansvaret for reguleringen av sektoren. Forslagene vil derfor inntil videre ikke få administrative eller økonomiske konsekvenser, men kan åpne for dette i fremtiden.

2. KOMITEENS MERKNADER

Mediebildet

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Trond Giske og Torny Pedersen, fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Bergo og May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Ola T. Lånke, og fra Senterpartiet, Eli Sollied Øveraas, slutter seg til departementets beskrivelse av det norske mediebildet og vil særlig legge vekt på departementets konklusjoner når det gjelder beskrivelsen av at medieområdet er et felt i rask forandring. Komiteen støtter derfor synspunktet om at de spørsmål som er omhandlet i meldingen bør gjøres til gjen-

stand for ny vurdering om få år. Departementets forslag om jevnlig å foreta undersøkelser på medieområdet virker berettiget ut fra et fortløpende behov for å følge utviklingen på området. Komiteen mener at departementet i dette arbeidet også bør benytte materiale fra tilgjengelig medieforskning fra norske og internasjonale kilder.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til behandlingen av St.meld. nr. 9 (2001-2002) Målbruk i offentlig teneste, der flertallet bestående av Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, understreker viktigheten av å opprettholde begge målførene i allmennkringkastinga, både i radio og fjernsyn.

Flertallet viser til at det samtidig er viktig at mediepolitikken har en stabilitet og langsiktighet som gir de ulike aktørene forutsigbare rammebetingelser. Dette er avgjørende for å utvikle gode redaksjoner, høy kompetanse og god journalistikk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at utviklingen av NRK-monopolet er en av de viktigste hendelser innen media i Norge i siste halvdel av forrige århundre. I eteren har man nå fått valgmuligheter lik det man i lang tid har hatt med hensyn til aviser og blader. Utviklingen av Internett har ytterligere understreket denne utviklingen.

Fremskrittspartiets program og intensjoner hva angår mediepolitikken er følgende:

- Avskaffelse av statlig medievirksomhet som NRK, for slik å sikre uavhengige aktører i media, mangfold og ytringsfrihet.
- Full frihet til å kringkaste/formidle gjennom alle tilgjengelige medier, kun begrenset av straffeloven og konkurranselov.
- Begrensning av eierkonsentrasjoner, private så vel som statlige, for å hindre monopoldannelse og sikre fri konkurranse, mediemangfold og ytringsfrihet.
- Likestilling av media gjennom fjerning av statlige støtteordninger som pressestøtte.
- Likebehandling med hensyn til momsfritak for å sikre pressens og medias uavhengighet og den frie meningsdannelse og meningsformidling.
- Konsesjoner innenfor medieformidling gis som en formalitet på nøytralt grunnlag og legges ut på anbud der begrenset kapasitet tilsier det.

Disse medlemmer vil markere ytringsfriheten og det frie valg hos forbrukerne som det bærende og mest vesentlige prinsipp i Fremskrittspartiets mediepolitikk.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til innledningen i mediemeldin-

gen (St.meld. nr. 57 (2000-2001)) som starter med et prinsipielt utgangspunkt:

"Ytringsfriheten er en avgjørende forutsetning for en demokratisk styreform og en vesentlig basis for en kulturell utvikling i samfunnet. Et demokrati krever en befolkning som kan delta fritt i meningsutvikling om politikk og andre samfunnsspørsmål. Forutsetningen for aktiv og informert deltagelse i samfunnsdebatten er fri tilgang på et mangfold av informasjon og synspunkter fra ulike politiske partier, interessegrupper og lignende. Mediene utgjør i denne sammenhengen et institusjonalisert system for informasjonsformidling og lignende."

Etter disse medlemmers forståelse er dette det mest fundamentale grunnprinsippet i vårt demokratiske system, nemlig ytringsfriheten og fri tilgang til informasjon og folkeopplysning. Disse grunnpilarene i vårt samfunn som gir unike muligheter for å kunne eksistere som et fritt og meningsbærende menneske, er i ferd med å bli truet av en økende kommersialisering, konformitet og eierkonsentrasjon. Denne tendensen kan føre til at det settes mindre krav til etterrettelighet og til å kunne etterprøve den informasjon og de opplysninger, som blir gitt i forhold til den daglige kampen som utspeiler seg mellom mediene om å få være "først ute" og sette dagsorden. Et eksempel på dette er den økende bruken av anonyme kilder som belyser viktige saker av nasjonal interesse. En svekkelse av den seriøse journalistikken kan sette ytringsfriheten i fare.

Disse medlemmer mener tilgang til kunnskap og mulighet for informasjonsinnhenting skal sikres for alle. Det skal sikre forståelse for demokratiets grunnverdier og samtidig sikre individets rett til å ytre seg. Disse medlemmer vil nevne den økende vanskelighetsgraden det blir for den vanlige mann og kvinne å kunne få ytre sin mening i det offentlige rom. Kravene til å "levere" de rette produktene til "rett" tid og med passende og forutsigbart svar, gjør at mediene i stor grad velger kilder blant eksperter, politikere og medievante kilder. Etter disse medlemmers oppfattelse er dette en uheldig utvikling, som kan redusere enkeltindividets mulighet til å ytre seg. Ut fra dette ståstedet er det ekstremt viktig å kunne tilby et mangfold av arenaer lokalt og nasjonalt, som ivaretar og styrker den offentlige samtale, et av demokratiets viktigste grunnprinsipp, nemlig ytringsfriheten.

Disse medlemmer tar utgangspunkt i en samfunnsutvikling og mediesituasjon som er preget av globalisering, kommersialisering og konvergens. Denne situasjonen med nye markedsmessige sammensetninger av krysseierskap og mediekonglomerater, skaper store utfordringer i mediepolitikken, som f.eks. regulering av mediemarkedet, eierskapskonsentrasjon, dominerende medieaktører som både driver innholdsproduksjon og distribusjon.

Disse medlemmer vil peke på at medieområdet gjennomgår en eksplosiv utvikling preget av økt medietilbud, større mangfold og store endringer i folks brukervaner. Dette skaper store utfordringer for et lite

land som Norge, og kan true det norske språket og vår identitet på lengre sikt. Disse medlemmer henviser til St.meld. nr. 9 (2001-2002) Om målbruk i offentlig teneste og Innst. S. nr. 109 (2001-2002)

Etter disse medlemmers oppfattelse er det en tendens til å betrakte publikum som konsumenter, og ikke som lesere, lyttere og seere. Denne konsumentholdningen påvirker kommunikasjonsforholdet radikalt. En konsument er ikke en likeverdig partner i en samtale, men et objekt for påvirkning. Kommersielt eierskap og markedsvridding og kravet til inntjening og overskudd, er noen av drivkreftene bak denne formen for kommunikasjon.

Mediepolitiske mål

Komiteen konstaterer at medieområdet er inne i en sterk utvikling karakterisert ved internasjonalisering, teknologisk utvikling, store strukturelle endringer og sterkt økonomisk engasjement. Ingen kjenner allmennhetens brukermønstre i fremtiden eller hvilke uttrykksformer man vil ytre seg i. Mediepolitikken vil således i noen grad være politikk for en overgangstid, noe som vil medføre at også enkelte valg får preg av å være overgangsløsninger. Dette dreier seg eksempelvis om valg av teknologiske plattformer, eller markedsmessig hensyntagen til norske aktører i forhold til konsesjoner etc. Komiteen legger derfor vekt på at mediepolitikken må være tilpasningsdyktig.

Komiteen mener det er en viktig politisk oppgave også innenfor TV å sikre allmennhetens tilgang og til en pris som ivaretar ytringsfrihetens behov. Komiteen vil her peke på at det foreløpig er for tidlig å se hvordan utviklingen blir. Et utviklingsforløp kan være at allmennheten får tilfredsstillende tilgang fordi mediene selv ser seg tjent med dette, slik vi i dag ser det hos avisene. Et annet utviklingsforløp kan være at tilgjengeligheten må sikres gjennom offentlig regulering slik vi ser det i noen land i forhold til TV-distribusjon. Komiteen mener mediepolitikken ut fra dagens behov må ta høyde for begge tilnæringsmåter.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, slutter seg til de målsettinger for mediepolitikken som trekkes opp i meldingen. Flertallet mener også at de operasjonelle delmål som beskrives, nemlig behovet for innholdsmangfold, mediemangfold, konkurranse og kvalitet, er gode standarder for utforming av den fremtidige politikk på området. Flertallet vil imidlertid understreke at spørsmålet om tilgjengelighet for allmennheten, som i meldingen drøftes som del av delmålet "innholdsmangfold", blir et særlig viktig hensyn å ivareta i årene som kommer. Flertallet mener derfor at dette hensynet på selvstendig grunnlag må tillegges vekt på linje med de øvrige delmålene.

Flertallet vil fokusere på de kulturpolitiske utfordringer som følger av internasjonalisering og teknisk konvergens innenfor medieområdet. Uavhengig av teknologisk plattform vil behovet for norskprodusert

innhold være sterkt økende. Skal vi oppnå dette må hele vårt kreative potensiale tas i bruk. Flertallet mener dette fordrer en kulturpolitikk som bygger ned gamle skillevegger og åpner for nye arenaer der aktørene innenfor kultur, medier og teknologi møtes.

Flertallet vil i denne sammenheng rette oppmerksomheten mot den internasjonale utviklingen på det regulatoriske området. Flere typer nasjonalt betingede støtteordninger innenfor kultur- og medieområdet utfordres av internasjonale regelverker, ofte av konkurranserettslig karakter. Særlig gjør dette seg gjeldende innenfor EU/EØS-området. Selv om Norge står utenfor EU, er det viktig at vi benytter de mulighetene EØS-samarbeidet gir til best mulig å bidra til at små kulturnasjoners behov blir ivarettatt.

Flertallet viser til at i en mer globalisert medievirkelighet blir det enda viktigere med en mediepolitikk som sikrer et mangfold av norske medier, både på nasjonalt plan og lokalt og regionalt. Dette er viktig for norsk språk og kultur, og for identitet og tilhørighet.

Flertallet understreker at et mediesystem med et mangfold av ytringsmuligheter og informasjonskilder er en forutsetning for ytringsfrihet og en god demokratisk samfunnsdebatt.

Flertallet mener det er en viktig oppgave å legge til rette for at medier over hele landet kan ivareta sine public service-funksjoner.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, mener at mediepolitikken må være tilpasningsdyktig noe som tilsier en åpen tilnærming gjennom generelle virkemidler snarere enn spesialiserte støtteordninger.

Mediepolitiske virkemidler - vurderinger og forslag

Presse

Komiteen viser til at meldingen legger betydelig vekt på pressepolitikken. Komiteen slutter seg til at pressen spiller en viktig rolle for sentrale hensyn knyttet til ytringsfrihet og ivaretagelse av viktige norske demokratiske tradisjoner. Komiteen vil i denne sammenheng særlig understreke betydningen av at pressen er tilgjengelig for alle. Komiteen vil peke på at den teknologiske utviklingen medfører at også andre medier som radio, televisjon og Internett er i kraftig utvikling. Komiteen mener dette er viktig i et ytringsfrihetsperspektiv ut fra det forhold at stadig flere steder i landet kun har én avis.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil peke på de viktige funksjoner lokalavisene fyller for ivaretagelsen av lokaldemokratiet. Lokalavisene er også en viktig støttespiller for lokalt kultur- og foreningsliv. De små lokalavisene har i tillegg en viktig funksjon i forhold til ivaretagelse av nynorsk og nyansene i norsk språk generelt. Flertallet vil også trekke frem betydningen av disse avisene

i forhold til kulturarbeid og mulighet til ytringsfrihet for språklige og etniske minoriteter. Flertallet slutter seg derfor til forslaget om å styrke støtten til de små lokalavisene.

Flertallet vil understreke den viktige rolle de rikssprede meningsbærende avisene har for ytringsfrihet og mangfold og går inn for at den offentlige støtten fortsatt omfatter disse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet understreker at papiravisene i dag har en spesiell plass i samfunnsdebatten. Dagspresseutvalget understreker at avisene har en sentral funksjon når det gjelder informasjon og debatt om viktige lokale, nasjonale eller internasjonale samfunnsproblemer, og for at den enkelte skal kunne utøve sine demokratiske funksjoner på et velinformert grunnlag. Utvalget mener at avisen vil ha en tilsvarende viktig rolle og betydning i årene framover. Disse medlemmer støtter derfor konklusjonen i meldingen om at et mangfold av aviser fortsatt er en mediepolitisk hovedoppgave.

Selv om elektroniske medier er i vekst, og gir gode muligheter for informasjon, er det fortsatt en stor del av befolkningen som ikke har tilgang til Internett. I tillegg er gode redigerte medier viktig for å kunne holde seg orientert om viktige samfunnsproblemer.

Disse medlemmer konstaterer at det ikke er mangel på lesere eller dårlig kvalitet på det redaksjonelle produktet som er problemet for små lokalavisene, nummer 2-avisene og de rikssprede meningsbærende avisene. Grunnen til at mange sliter økonomisk er en kostnadskreven distribusjon og et utilstrekkelig annonsemarked, fordi annonseinntektene først og fremst går til de største og ledende avisene. Disse medlemmer konstaterer derfor at det er et behov og en etterspørsel etter disse avisene som ikke ville bli dekket dersom avisene skulle forsvinne.

Disse medlemmer mener at både momsfrataket og produksjonsstøtten er viktig for å nå målene for dagspressen. Disse medlemmer konstaterer at meldingen slår fast at dagens tilskuddsordning treffer svært presist de avisene som har økonomisk behov for tilskudd. Samtidig konstaterer også disse medlemmer at momsfrataketets betydning har økt kraftig, mens produksjonsstøtten er redusert, og at dette betyr en dreining i favør av de største og rikeste avisene.

Disse medlemmer mener det er et viktig mål å øke pressestøtten slik at den kommer opp på det reelle nivået fra 1993. Dette er nødvendig både for å sikre gode og forutsigbare betingelser for de rikssprede meningsbærende avisene, for nummer 2-avisene og for lokalavisene. Disse medlemmer støtter også forslaget om å opprettholde dagens innretning på produksjonstilskuddet til dagsaviser i all hovedsak uendret.

Disse medlemmer ser positivt på at departementet varsler en egen tilskuddsordning til etablering av aviser i tråd med Dagspresseutvalgets forslag. Dette kan bidra til et enda sterkere mediemangfold, og også

bidra til avisetablering på steder hvor det ikke eksisterer et tilbud.

Disse medlemmer konstaterer at forbudet mot utbytte og grense for overskudd for aviser som mottar produksjonstilskudd kan virke begrensende på disse avisenes tilgang til risikokapital. Disse medlemmer mener likevel det vil virke mot ordningens formål om produksjonstilskuddet skal gå til aviser med store overskudd og utbytteutbetalinger. Disse medlemmer støtter derfor forslaget om at man innfører en adgang til å søke Statens medieforvaltning om dispensasjon fra utbytteforbudet for lengre eller kortere tidsrom for enkeltaviser som trenger tilførsel av ny kapital for å overleve.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil peke på at produksjonsstøttens opprinnelige målsetting om å opprettholde mangfold gjennom flest mulige aviser, helst to på hvert utgiversted, ikke har vist seg mulig å nå. Disse medlemmer viser til at meldingen konstaterer at dette så langt ikke kan sies å representere et problem for ytringsfriheten. All erfaring tyder på at lokale monopolaviser, ut fra egeninteresse, ønsker å være levende debattorganer med stor redaksjonell åpenhet i forhold til hele spekteret av politiske oppfatninger. Selv om også andre medier gjør seg stadig sterkere gjeldende, er altså avisene fortsatt det fremste medium for ivaretagelse av bredden i den offentlige debatt.

Disse medlemmer mener derfor at produksjonsstøtten til avisene skal videreføres i de nærmeste årene. Disse medlemmer viser til den teknologiske og strukturelle utviklingen på medieområdet og mener det fortløpende må vurderes om dagens ordninger bør erstattes av en ny og bredere anlagt politikk på medieområdet.

Disse medlemmer mener at det ikke bør legges opp til noen ytterligere opptrapping av pressestøtten nå slik meldingen legger opp til, men at man fortløpende bør vurdere innretningen på midlene innenfor dagens nivå.

Når det gjelder pressestøtte har komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet sterke prinsipielle innvendinger mot denne formen for selektiv støtte. Disse medlemmer mener at pressen skal være uavhengig av myndighetene, og går inn for avvikling av pressestøtteordningen over en to-års periode. Eksistensen av frie, uavhengige, lokale, regionale og riksdekkende aviser er verdifullt for samfunnet. Et tilbud av slike aviser bør primært søkes opprettholdt gjennom konkurranse på et åpent marked, hvor pressen får sine inntekter fra avislesernes kjøp av aviser og fra annonsesalg. Fjerning av pressestøtten vil trolig føre til at noen av de aviser og publikasjoner som i dag mottar tilskudd vil få problemer. Det synes imidlertid også klart at en fjerning av statstilskuddene vil tvinge frem nytenking som kan gjøre at flere av de utsatte aviser og publikasjoner vil kunne klare seg.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med fremlegg av budsjettforslaget for 2003 legge opp til en avvikling av pressestøtten over en periode på to år."

Disse medlemmer mener at dersom dette primære syn fra Fremskrittspartiet ikke vinner frem bør midlene innenfor pressestøtten fokuseres rundt nr. 2-avisene og lokalpressen.

Disse medlemmer registrerer at momsfratak og direkte produksjonsstøtte er de viktigste virkemidlene for å subsidiere dagspressen. Momsfraket er i dag det mest vesentlige bidraget til dagspressens økonomi. Det har økt sterkt i betydning de siste årene, mens produksjonsstøttens omfang er redusert. Dermed er det statlige bidraget til dagspressen dreid i favør av de største og rikeste avisene.

Disse medlemmer mener man bør utvide merverdiavgiftsfraket til ukepresse og andre medier. Disse medlemmer mener det er åpenbart at disse mediene konkurrerer på de samme markedene som dagspressen, og at de derfor også bør ha like konkurransevilkår.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem sak hvor man vurderer muligheten for å likebehandle dagspresse, ukepresse og andre media ved at de gis nullsats for moms."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til Dagspresseutvalgets utredning, NOU 2000:15, der en viser til avisenes samfunnsmessige betydning for informasjonsinnhenting og ytringsfrihet og derav fortsatt store behov for produksjonstilskudd. Disse medlemmer deler i hovedsak Dagspresseutvalgets vurderinger og mener det er riktig å øke den direkte pressestøtten og innføre ny tilskuddsmodell for nummer-2-aviser og riksdekkende meningsbærende aviser. Disse medlemmer deler også Presseutvalgets vurderinger om betydningen av støtte til Institutt for journalistikk (IJ), som et viktig sted for å utvikle pressens kompetanse. Disse medlemmer ønsker videre å øremerke avsetning på 10 mill. kroner årlig til tiltak som kan motvirke tendensen til synkende avislesning blant barn og unge.

Andre medier

Komiteen understreker viktigheten av at vi som nasjon makter å henge med i utviklingen av de nye medier som vokser frem som følge av den teknologiske utviklingen. Noen mener at Internett og lokal radio og TV i dag ikke spiller noen sentral rolle i mediebildet. Dette kan imidlertid endre seg hurtig, og mye taler for at disse områdene bør vies større oppmerksomhet.

Komiteen mener at man i lys av utviklingen på avisområdet bør bidra til å styrke lokalradio og TV. Komiteen støtter derfor departementets forslag om å

styrke disse mediernes økonomi gjennom å gjøre dem mer konkurransedyktige.

Komiteen merker seg de positive muligheter som ligger i digitaliseringen av radio- og TV-nettet. Dette vil føre til større tilgang på frekvenser, noe som også må komme lokale medier til gode. Komiteen understreker viktigheten av at lokalbaserte medier tas med i statens strategier for digitaliseringsprosessen. Komiteen ser med bekymring på at kostnadene ved innføringen av den nye senderteknologien kan bli vanskelige å bære for lokale medier. Da forholdet mellom kostnader og tilgjengelighet i de foreliggende alternativer ennå ikke er konkretisert, velger imidlertid komiteen å avvete utviklingen.

Komiteen merker seg utviklingen innenfor internettbaserte tjenester og tilbud. Den teknologiske utviklingen innenfor dette området er langt fra fullført og nye tekniske landvinninger må forventes i årene som kommer.

Komiteen mener det er av stor kulturpolitisk betydning at norske miljøer gjør seg gjeldende som innholdsleverandører. Internett vil trolig bli en viktig kilde til informasjon, ytring og opplevelse i fremtiden, ikke minst som følge av ytterligere teknologisk utvikling. Komiteen vil i denne sammenheng peke på viktigheten av at det er reelle konkurranseforhold på netteier- og distribusjonssiden.

Komiteen synes den faktiske implementeringen av teknologien går tregere enn det den teknologiske utviklingen kunne tilsi. Årsaken er blant annet at det tar tid å innarbeide brukervaner og dermed opparbeide det nødvendige marked innenfor feltet. Komiteen har også merket seg at bransjen sliter med manglende balanse i forhold til å skape inntjening for alle ledd, særlig gjør dette seg nå gjeldende for innholdsleverandørene. Dette er et alvorlig problem som staten ikke over tid kan forholde seg passiv til. Komiteen konstaterer imidlertid at det er en gryende erkjennelse hos alle de involverte aktørene om at innholdsproduksjonen vil være avgjørende for hele internettfeltets fremtid. Komiteen mener det vil være mest hensiktsmessig og fremtidsrettet dersom de involverte bransjer finner ut av disse problemene på egen hånd, uten regulatoriske inngrep fra det offentlige.

Komiteen har i forbindelse med høringene mottatt en rekke innspill om utbyggingen av bredbåndnettet i Norge. Komiteen har inntrykk av at det ligger betydelige potensialer i flere nett med helt eller delvis offentlig eierskap. Komiteen understreker betydningen av at den offentlige innsatsen samordnes. Flertallet mener også at det uavhengig av eierskap må være et mål å få til en best mulig koordinering og standardisering på området, noe komiteen forutsetter ivaretas av Post og Teletilsynet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, slutter seg til forslaget om å øke premietaket for radiobingo. Flertallet støtter

videre forslaget om å tillate reklameplakater med levende bilde i lokal-TV.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil også peke på at man ut fra ønsket om en bredt anlagt offentlig debatt, må se på den faktiske tilgjengelighet allmennheten har til TV-mediet. I mange land har man ønsket å sikre denne tilgangen gjennom egen lovgivning som forplikter allmennkringkastere eller distributører å holde en del av sendekapasiteten til livssynskanaler, ideelle organisasjoner og lignende. I Norden betegnes dette gjerne som åpne kanaler. Dette flertallet mener dette er et interessant område sett i et ytringsfrihetsperspektiv. Dette flertallet mener derfor at staten bør legge til rette for dette når man ved innføring av nye distribusjonskanaler skal utarbeide regelverk og gi konsesjoner.

Dette flertallet viser til at en nå skal fordele sendetid for radio i et P5, og at den nye teknologien gir større tilgang til frekvenser. Dette gjør at man for fremtiden kan ha en mer formålstjenlig fordeling av sendetid. Dette flertallet mener blant annet at det er viktig å gi de frivillige organisasjonene og de ikke-kommersielle lokalradioene mulighet for sendetid. Samtidig må de kommersielle lokalradioene få forutsigbarhet i driften, slik at de kan oppfylle de målene de har i forhold til innhold og målgruppe, og at de kan drive økonomisk forsvarlig. Dette flertallet har merket seg at fordeling av sendetider endres med jevne mellomrom, og at sendeflaten til de kommersielle kanalene ofte blir endret, og at sendingene på samme frekvens blandes mellom kommersielle og ikke-kommersielle aktører. Dette flertallet mener en bør se på en fordeling av frekvenser og sendetider, der en rydder opp i dette, slik at alle får best mulige sendevilkår. Dette flertallet mener at en bør la de kommersielle kanalene søke på konsesjoner som strekker seg over flere år, som det også kan vurderes om det skal betales for. Dette flertallet mener at en bør se på det samme konseptet når det gjelder lokal-TV.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at en Public Access-TV-kanal i Norge (Åpen kanal) må være landsdekkende, ha formidlingsplikt og baseres på at det ikke skal sendes reklame eller drives eksponering mot sponsorer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har vurdert prosjektet Åpen kanal som ønsker å etablere en ikke-kommersiell kanal som skal benytte andre kommersielle aktørers riksdekkende distribusjonsnett, i dette tilfelle Telenor. Kanalen skal finansieres gjennom offentlig støtte, tilleggsavgift, brukere av et kommersielt tilbud og innholdsleverandører. Disse medlemmer merker seg at Åpen Kanal hevder å gi allmennheten tilgang til fjernsynsmediet, men setter likevel føringer ved at oppnevnt styre og råd som

består av personer med markante livssyn og politiske oppfatninger skal fordele sendeflaten til innholdsleverandører. Disse medlemmer mener at kun straffeloven skal begrense innholdsleverandører. Disse medlemmer går inn for likestilling av media gjennom fjerning av statlige støtteordninger og særordninger for enkelte aktører. Dette for å sikre pressens og medias uavhengighet og den frie meningsdannelse og meningsformidling. Disse medlemmer anser at konsesjoner og tilgang til distribusjonsnett innenfor medieformidling gis som en formalitet på nøytralt grunnlag og legges ut på anbud der begrenset kapasitet tilsier det. Disse medlemmer avviser på dette grunnlag ytterligere en stats- og avgiftsfinansiert kringkaster som prosjektet Åpen kanal.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at prosjektet "Åpen kanal" ikke skal ha offentlige subsidier eller særordninger."

Disse medlemmer ser fremveksten av lokal-TV som en berikelse for det norske samfunnet. Dette er viktig som nyhetsskilde og identitetsskapende faktorer.

Disse medlemmer slutter seg til departementets syn om at man ser bransjens behov for et fortsatt formalisert samarbeid mellom lokal fjernsyn og de riksdekkende fjernsynskanalene. Det vil primært være bransjen selv som må komme frem til avtaler med aktuelle samarbeidspartnere for fremtiden.

Lokalfjernsyn er en mulighet for lokale og regionale aktører innenfor kultur, livssyn, næring og samfunn, å skape og bygge nettverk, skaffe oppmerksomhet og ivareta regional og lokal identitet. Befolkningen får en formidlingskanal som angår deres eget nærområde, og kan bidra til økt engasjement lokalt.

Ikke minst når det gjelder lokalpolitikk kan lokal fjernsyn være en arena for aktuelle saker på hjemstedet som bidrar til økt interesse for politikk generelt. Disse medlemmer vil her vise til dokument 8-forslaget som er fremmet fra Fremskrittspartiet om en prøveordning for politisk reklame i lokal fjernsyn ved neste kommune- og fylkestingsvalg (Dokument nr. 8:41 (2001-2002)). Disse medlemmer mener at det ikke kan være rasjonelle grunner til å behandle lokale aviser, radiostasjoner og lokal-TV forskjellig mht. hva de skal ha lov å sende av reklame.

Disse medlemmer konstaterer at det reklamefinansierte inntektsgrunnlaget er avgjørende for uavhengig lokalkringkastings virksomhet. Begrensninger når det gjelder bevegelige sponsorplakater virker ødeleggende på lokal fjernsynets potensiale for utvikling når det gjelder programtilbud og kvalitet.

Hva angår konsesjoner, så legger de en begrensning på muligheten for å etablere lokal fjernsyn. Tidligere når lokal fjernsyn har vært tatt opp på Stortinget, har man hevdet at tekniske begrensninger gjør det tilnærmedesvis teknisk umulig. Det har likevel etter noen tid vist seg å være mulig med flere frekvenser. Hva angår

TV-frekvenser, er det grunn til å vise til at man nå i Paris har 6 etersendte lokal-TV-stasjoner, Roma har 20 og New York har 30. At det da skulle være teknisk umulig med en ekstra frekvens i en storby som Oslo virker lite troverdig.

Disse medlemmer mener konsesjoner for lokal-fjernsyn skal gis ut på nøytralt grunnlag (anbudsordning for kommersielle aktører), og at tekniske løsninger som gir mulighet for å tildele flere konsesjoner etterstrebes.

Disse medlemmer viser til at lokalradio spiller en viktig og positiv rolle i lokalmiljøene, både som lokal informasjonskilde og diskusjonsforum, og som en sosial faktor og aktivitetstilbud for frivillige medarbeidere. Inntekter fra radiobingo er en helt avgjørende finansieringskilde for mange lokalradioer. Gjeldende regler for spill og gevinster har vært uendret siden 1990. Dette har ført til at radiobingo taper terreng i forhold til andre spill, og til at lokalradioene får mindre inntekter fra radiobingo.

Disse medlemmer registrerer at departementet stiller seg positiv til at premietaket for radiobingo økes. Dette vil kunne gi et bedre økonomisk fundament for videre drift av lokalradioene. Bedre rammer for radiobingo vil være spesielt viktig for videre drift av de små radioene, og vil være et positivt bidrag for å bevare et mangfold av radioer med lokal forankring.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fjerne premietaket på radiobingo for slik å øke lokalradioenes inntektsgrunnlag."

Allmennkringkasting

Komiteen mener det kan åpnes for konkurranse på radiosiden og ber departementet vurdere mulighetene for å etablere en konsesjon til. Komiteen viser her til konsesjonen for DAB-radio (Digital Audio Broadcasting) og ber departementet vurdere om denne kan utvides til også å gjelde det analoge nettet inntil digitalradio er innført. Komiteen understreker betydningen av at våre allmennkringkasterne har rammebetingelser som gir den nødvendige styrke til å opprettholde de kvalitative og kvantitative krav som må stilles.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at hovedstrukturen for landsdekkende allmennkringkasting i Norge i hovedsak har funnet sin form.

Flertallet slutter seg til de ordninger som gjelder i forhold til Allmennkringkastingsrådets arbeid og dets rapportering til Stortinget. Flertallet mener dette gir en god anledning for Stortinget til å gi innspill i forhold til virksomheten i NRK.

Flertallet mener en presisering av "allmennkringkasterbegrepet" i denne sammenheng kan være nyttig. Flertallet støtter derfor det arbeid kulturministeren har iverksatt med sikte på dette.

Flertallet viser til det viktige arbeidet Allmennkringkastingsrådet gjør for å overvåke allmennkring-

kastingsvilkårene til NRK, TV2 og P4. Flertallet mener rådets arbeid må sikres og ber Regjeringen sørge for bedre arbeidsvilkår for Allmennkringkastingsrådet.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil ikke gå inn på de tekniske enkelthetene i forbindelse med den digitale distribusjonen, men slutter seg til den drøfting departementet har lagt til grunn. Dette flertallet vil særlig understreke at følgende sentrale problemstillinger ivaretas i forbindelse med utbyggingen av det digitale nettet: full dekning i Norge, muligheter for vesentlig flere kanaler, ivaretagelse av lokalfjernsyn og åpen kanal, samt garanti for kontroll over den fremtidige elektroniske programguiden. Dette flertallet vil understreke betydningen av at overgangen til den nye teknologien blir enkel å håndtere for publikum. Dette flertallet forutsetter at kostnadene forbundet med utbyggingen skal dekkes av utbyggerne.

Dette flertallet forutsetter også at et digitalt bakkenett fører til en reell forbedring i tjenestetilbudet for alle. Det bør også vurderes hvordan dette nettet kan brukes for å sikre hele landet tilgang til inngående bredbånd.

Dette flertallet legger til grunn at NRK fortsatt skal være offentlig finansiert, statseid og i hovedsak reklamefri. Dette flertallet mener at lisens fortsatt skal være den primære inntektskilde, men at det også bør være mulig for NRK å utvikle andre kilder til inntekter for å møte nye utfordringer innenfor dagens rammer. Ikke minst gjelder dette i forhold til å delta i utviklingen av og utnytte det spekter av produkter som eksempelvis følger av et fremtidig interaktivt TV. Dette flertallet slutter seg til meldingens utgangspunkt om at staten først og fremst skal styre NRK på et overordnet politisk nivå gjennom de kanaler aksjeselskapsformen gir. Dette flertallet ser dette som en forutsetning for at NRK skal få det nødvendige styringsrom for til enhver tid å være på høyde med utviklingen, det være seg teknisk, innholdsmessig som økonomisk.

Dette flertallet ser det som positivt at NRK og TV2 har tatt konkrete initiativ for å komme videre i forhold til å få etablert kanaler for digital sending slik Stortinget tidligere har fastsatt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at det bør konkretiseres hva vi som eiere og som finansierer av allmennkringkasteren NRK vil at NRK skal oppfylle. I dag er det slik at TV2 gjennom konsesjonsvilkårene stilles overfor mer konkrete krav enn det NRK gjør. Disse medlemmer mener det er viktig at Stortinget, som representanter for eierne, det norske folk, sørger for at NRK fyller sin rolle. Selv om NRK er organisert som et aksjeselskap, skal vi som eiere ha klare forventninger til den virk-

somheten NRK driver. NRK har gjennom omdannelsen til A/S fått en friere stilling, som gjør at den daglige driften og programinnhold og profil ligger til styret, mens Stortinget og Kulturdepartementet skal gi de politiske signalene. Det er viktig at disse politiske signalene blir fulgt, som for eksempel vedtaket om distriktssendingene i Nordland. Disse medlemmer viser til at de politiske beslutningene som er gjort om NRK de siste årene har vært enkeltvedtak som ikke er satt inn i en sammenheng. Disse medlemmer vil understreke at den ansvarsfordelingen en aksjeselskapsmodell innebærer, gjør det enda viktigere at eieren er tydelig og konkret i de overordnede retningslinjene for NRK.

Disse medlemmer mener NRK skal være en allmennkringkaster som sikrer det norske folk et bredest mulig radio- og TV-tilbud. Det skal være sterkt forankret i den norske virkelighet og bygge tilhørighet gjennom blant annet gode distriktssendinger. NRK1 skal være hovedkanal der en skal sikre seerne et bredest mulig tilbud. NRK2 er en avlastningskanal som ikke dekker hele landet. Dette må profilen i kanalen ta høyde for. Disse medlemmer vil understreke at det betyr blant annet at program med bred allmenn interesse bør ligge til NRK1 for å sikre alle tilgang. NRK1 må derfor ha et bredest mulig programtilbud. NRK har en spesiell oppgave som ikke-kommersiell allmennkringkaster. NRK skal ikke styres etter seertall alene. De må hele tiden oppfylle den rollen de har i forhold til å sikre bredden og det smale.

Disse medlemmer går inn for at det utarbeides en "allmennkringkastingsplakat" etter modell av konsesjonsvilkårene i TV2, der kravene overfor NRK slås fast. I tillegg til krav om bredde, program for ulike grupper som barn og minoriteter, bør plakaten slå fast krav om egne distriktssendinger i alle fylker, og at distriktprofilen skal videreutvikles og styrkes. Disse medlemmer mener også det skal legges inn krav for hvilke saker Stortinget skal forelegges ved endringer. Opprettholdelse av utenlandssendingene og av kringkastingsorkesteret bør også være i vilkårene, men vi ber samtidig om en gjennomgang på eventuell ny finansieringsordning av orkesteret. I tillegg bør NRKs oppgaver i forhold til undervisning inkluderes.

Disse medlemmer viser til at NRK har og kan spille en vesentlig rolle innenfor undervisning. Både NRKs store arkiv, programmer og de mulighetene satsingen på et digitalt bakkenett gir, er noe som kan og må utnyttes til undervisningsformål. En god utnyttelse av NRK kan for eksempel være nyttig som informasjonskilde og dokumentasjon for elevene eller som komponenter i digitale læremidler. Disse medlemmer ber Kulturdepartementet i samarbeid med Utdannings- og forskningsdepartementet og Læringscenteret sørge for at dette skjer.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Det utarbeides en allmennkringkastingsplakat med de overordnede kravene til NRKs virksomhet. Regje-

ringen bes utarbeide dette og legge det fram for Stortinget i løpet av 2002."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser at utviklingen av NRK-monopolet er en av de viktigste hendelser innen media i Norge i siste halvdel av forrige århundre.

Økningen i radio- og fjernsynstilbudene har gitt oss større muligheter til å velge. Dette viser at frihet i etere kan stimulere til kvalitet og mangfold. Disse medlemmer ønsker størst mulig grad av frihet i eteren. Vi ønsker å legge minst mulig restriksjoner på dem som vil drive radio- og fjernsynsstasjoner. Er det fysisk mulig med hensyn til frekvenser osv., bør konsesjoner gis som en formalitet.

Når det gjelder NRKs rolle som allmennkringkaster, ser disse medlemmer det ikke som noen offentlig oppgave å drive med medievirksomhet. Disse medlemmer har som et langsiktig mål med arbeidet her i Stortinget å selge NRK.

Disse medlemmer ønsker en konkurransesituasjon i radio- og fjernsynsvirksomheten der de enkelte aktører finansierer sin virksomhet, enten gjennom reklame og sponning, eller gjennom abonnements- og betalings-TV-ordninger.

Disse medlemmer vil heller ikke legge begrensninger på den reklamen som sendes, utover det som reguleres i straffeloven. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag om utvikling av alle lover og regler som begrenser utforming og sending av og reklame i mediene. Reklamen i mediene skal kun begrenses av det som følger av straffeloven."

Det er disse medlemmers syn at det må være et sentralt mål å få fjernet lisensavgiften som NRK innkrever. Dette kan etter disse medlemmers syn gjøres ved gradvis innstramning og effektivisering av NRK, samtidig som man tillater NRK i økende grad å bli en kommersiell aktør gjennom blant annet reklame og sponning. Parallelt med innsparing og økte inntekter fra kommersiell virksomhet skal lisensavgiften avvikles.

Disse medlemmer registrerer at man fra flere hold har åpnet for en økning av NRKs lisensavgift. Denne er etter disse medlemmers mening allerede skyhøy - og vi vil på det sterkeste advare mot å tenke i disse baner. Vi finner det urimelig at det norske folk skal belastes med byrdene for NRK-ledelsens inkompetanse og manglende styring gjennom mange år. Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem en plan for utvikling av NRK-lisensen. Dette gjøres ved innstramning og effektivisering av NRKs virksomhet, samtidig som NRK i større grad tillates å skaffe seg inntekter fra kommersielle kilder."

Disse medlemmer ønsker å slippe radio- og fjernsynsstasjonene fri fra politikernes klamme grep. Den eneste styring som politikernes bør ha med etermedier, er i tilfelle krisesituasjoner som krig, terrorkatastrofer osv. Men dette kan ikke i seg selv være grunnlaget for at det offentlige og skattebetalerne skal subsidiere enkeltstående i denne bransjen. Kriseberedskap kan utmerket godt løses ved at det undertegnes kontrakter som gir de styrende myndigheter råderett over kringkastingsselskapene ved en krise eller krigssituasjon.

Disse medlemmer registrerer at Fremskrittspartiet står alene om ovennevnte syn på kringkasting. Der som man fortsetter med dages modell finner disse medlemmer det riktig at NRK-ledelsen selv må forvalte sin virksomhet innenfor det mandat som de har blitt tildelt av Stortinget. Man må ha mulighet til å effektivisere og omstrukturere sin organisasjon innenfor de rammer som legges gjennom vedtakene i Stortinget om lisensavgift.

Når det gjelder det norske folks mulighet til å ta imot NRK2 vil disse medlemmer henvise til at Fremskrittspartiet ved to anledninger i Stortinget har tatt opp krav om at de som ikke kan motta NRK2 skal få redusert sin lisens.

Disse medlemmer viser til mediemeldingens avsnitt 4.3.5.2/4.3.5.3 om distribusjon av digitalt fjernsyn gjennom digitalt bakkenett (DTT) og planene til Norges Televisjon A/S - alliansen mellom NRK og TV2 om å stå for utbygging og kontroll av dette.

Disse medlemmer vil i den sammenheng påpeke følgende aspekter ved distribusjon av digitalt fjernsyn:

Utbyggingen av et riksdekkende nett til fortrinnsvis formidling av digitalt fjernsyn, er den viktigste delen i denne mediemeldingen hva angår konsekvenser og kostnader. Nettet vil være avgjørende som primærteknologi i forhold til hvilket tilbud som publikum vil ha tilgang til.

To samlebetegnelser for primær digital kommunikasjonsteknologi, digitalt bakkenett og bredbånd, vil være de sentrale i avgjørelsen av hvilken teknologi som skal benyttes til formidling av digitalt fjernsyn.

Et digitalt bakkenett er en teknologi som ikke er anvendt i Norge til nå og som vil kreve store investeringer i infrastruktur. Prislappen er foreløpig ukjent, minimum 2,5 mrd. kroner på utbyggingen alene, i tillegg til mottakerboksene som vil koste minimum 2 mrd. kroner, hvis NRK/TV2s plan om "gratis" bokser til hele Norge gjennomføres.

Mediekanalen Propaganda, henfører på sin nettside 11. mars 2002 et estimat på hele 10 mrd. kroner for å kunne nå 2 millioner husstander med digital-TV:

"Men de virkelig store investeringene ligger i set-top-bokser og markedsføring av digital-TV. Erfaringer fra Sverige viser at det har tatt lengre tid enn ventet å få folk interessert i å kjøpe interaktive TV-tilbud.

En set-top boks koster fra 1500 kroner og oppover. Prislappen for å nå to millioner kunder i Norden kan

estimeres til nærmere seks milliarder kroner. For å få fart i utbyggingen er det ikke utenkelig at tilbyderne må subsidiere hardwaren, slik mobiltelefonene er blitt gitt bort eller solgt billig til forbrukerne.

For å nå sine ambisjoner om å bli en av de ledende aktørene innen interaktivt-TV i Norden, kan Telenor dermed bli nødt til å investere mellom 10 og 15 milliarder kroner tilsammen i utbygging av bakkenett, subsidiering av set-top bokser og markedsføring av tjenestene.

Fordelingen av kostnadene for å konvertere TV-seerne til digital-TV-abonnenter er imidlertid ikke klar. Det er fortsatt et åpent spørsmål om hvor mye det blir nødvendig å investere i markedsføring, og hvordan kostnader skal fordeles mellom distributør, operatør og forbruker."

Disse medlemmer viser til at i England trenger bakkenett-utbyggingen ytterligere milliardinvesteringer for å kunne hevde seg på markedet. Blant eksperter og toneangivende innenfor IKT-næringen ser man med dyp skepsis på planene om å bygge ut et digitalt bakkenett.

IKT-Norge og Senter for Medieøkonomi, BI er motstandere til utbyggingen på teknologisk, så vel som konkurransemessig og regulatorisk grunnlag.

Disse medlemmer henfører disse argumentene mot utbygging av et digitalt bakkenett:

- Teknologien ved kringkasting gjennom digitalt bakkenett (DTT) er i utgangspunktet avlegs, dyr og lite fleksibel. Bredbånd har toveis kapasitet, DTT gir enveis, passiv kommunikasjon.
- DTT gir kun TV, og har begrenset kanalkapasitet på landsbasis (fem kanaler er antatt).
- DTT har ingen nytteverdi for næringsliv, skoler og offentlige tjenester.
- Kombinasjonsteknologi, bredbånd, satellitt og kabel kan ivareta kringkastingsformålet på riksdekkende plan.
- Finansieringen er i høyeste grad usikker. Ingen tilnærmet nøyaktige estimer foreligger.
- TV i bredbåndsnettet vil føre til markedsmessig etterspørsel etter bredbånd, og føre til raskere utbygging av dette i samsvar med Stortingets målsetting.
- Monopolsituasjon på distribusjonssiden vil kunne oppstå i forhold til inngangsportalen (EPG) som bestemmer kanalutvalget.

Disse medlemmer påpeker videre at bredbånd vil eksistere uavhengig av utbygging av digitalt bakkenett, ettersom det er teknologi med stort utviklingspotensiale både for privat og offentlig bruk. Kommersiell utbygging pågår for fullt, uavhengig av statlig/offentlig støtte. Riksdekkende utbygging vil kreve statlige/offentlige midler for å kunne gjennomføres tilfredsstillende i forhold til å kunne levere et økonomisk bærekraftig allment tilbud.

Disse medlemmer viser til at meldingen påpeker at det er prioritert at bredbånd skal være riksdekkende, allment tilgjengelig og prioriteres innenfor

skole, helse og offentlig sektor generelt. Dette alene vil være svært kostnadskrevenende og vil gjøre utbygging av digitalt bakkenett for distribusjon av fjernsyn ytterligere overflødig i fremtidens digitale hverdag, om prioriteringen gjennomføres.

Disse medlemmer henfører i denne sammenheng om bredbånd, at denne formen for distribusjon består av en rekke teknologier og overføringsmuligheter. Bredbånd er utvilsomt den mest fleksible og har flest anvendelsesmuligheter. Den endelige, definitive teknologien innenfor bredbånd er ennå ikke klar. Likevel er bredbånd prioritert i forhold til allmenn tilgjengelighet grunnet muligheten for interaktiv kommunikasjon. Reelt bredbånd er ikke reseptiv (enveis) kommunikasjon, slik som et digitalt bakkenett er, men gjensidig kommunikasjon. Kommunikasjonen ved bredbånd kan ikke begrenses, kontrolleres og styres av enkeltaktører i den grad som et digitalt bakkenett vil gjennom begrenset kapasitet og en redigert portal (EPG). Bredbånd gir større mulighet for brukerstyring enn et digitalt bakkenett. Bredbåndsteknologien er dog ikke standardisert, og det vil kreve at det foretas tungtveiende valg basert på relativ fersk teknologi.

Disse medlemmer viser til planene til NRK-TV2-alliansen gjennom Norges Televisjon A/S. Alliansen har som mål å få bygget ut et digitalt bakkenett.

Disse medlemmer bemerker at man har fremstilt tilbudet som gratis i den forstand at mottagerboksene ikke skal koste den enkelte bruker noe direkte. NRK, ved kringkastingssjef Bernander, påpekte at lisensavgiften ville bli vesentlig høyere. Ordningen kan således ikke hevdes å være gratis.

Disse medlemmer viser til at de to kanalenes samarbeid som hovedaktører, hvorav den ene er stats-eid, oppfattes som problematisk. De er allerede i dag dominerende som rikskringkastere i markedet, og et samarbeid dem imellom vil i realiteten virke svært begrensende for den frie konkurransen og informasjonsformidlingen.

Disse medlemmer vil påpeke at kanalene ønsker ikke bare å bidra til utbyggingen av et digitalt nett, men også kontrollere det gjennom Electronic Program Guide (EPG), som er portalen til nettet for brukeren. Plasseringen i denne guiden er avgjørende for publikums valg og dermed respektive kanalers seeroppslutning. NRK og TV2 vil således kontrollere hvem som slipper til i kanaltibudet, og således kontrollere konkurransen, ved eierkonsentrasjon i et avgjørende distribusjonsledd.

Disse medlemmer vil bemerke at multiplekseren/transmitterboksen tillater uansett kun 16 kanaler (maks. fem-seks riksdekkende) og vil virke ytterligere begrensende for den frie distribusjon og kommunikasjon, ettersom et digitalt bakkenett vil bli standarden for kringkasting.

Disse medlemmer viser til at NRK uttrykker at de vil ha kontrollen over digitale plattformer for å kunne være primær allmennkringkaster. Når eneste

reelle konkurrent, TV2, vil gå sammen om å dele markedet er det i seg selv grunn til sterk skepsis. Prinsipielt sett er det forkastelig med en monopolisering av markedet gjennom en allianse mellom tunge kommersielle aktører og en statlig aktør.

Prislappen på utbyggingen er ikke kjent annet enn fra antydninger, og erfaringer fra England tyder på milliardoverskridelser. Dette må angis nærmere før man i det hele tatt vurderer utbygging av digitalt bakkenett på alvor.

Disse medlemmer konkluderer i forhold til det ovennevnte med følgende:

- NRK og TV2s allianse i Norges Televisjon A/S, og kontroll over distribusjonsnettet gjennom EPG, anses som svært uheldig for et fritt mediemarked og en fri kringkasting. Statlige midler vil virke konkurransevridende i en svært konkurranseutsatt sektor.
- DTT-teknologien som benyttes er ikke fremtidsrettet i forhold til toveis kommunikasjon og Internett, som bredbåndteknologi tilbyr, og gir i grunnen lite annet enn en kvalitetsheving av distribusjonsleddet.
 - Utbygging av digitalt bakkenett (DTT) avvises derfor av disse medlemmer.
- Alternative teknologier innenfor bredbånd og kombinasjonsteknologier undersøkes i forkant av evt. statlig finansiert, riksdekkende digital utbygging; gjennom nøytrale instanser/eksperter innenfor kommunikasjonsteknologi, marked - kommunikasjon i inn- og utland. Sammenligninger med hva andre land i Europa har gjennomført og planlegger å gjennomføre bør være tungtveiende.
- Utbygging av et riksdekkende digitalt kringkastingnett gjennom bredbånd/kombinasjonsteknologier bør primært skje gjennom private aktører i markedet; og ellers legges ut på anbud der markedet ikke får fungere fritt, og vurderes nøytralt i sammenheng med eventuelle statlige investeringer i et slikt riksdekkende nett.

Disse medlemmer går således inn for at Stortinget ber Regjeringen om å skrinlegge utbygging av et riksdekkende digitalt bakkenett (DTT).

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen skrinlegge utbyggingen av et riksdekkende digitalt bakkenett (DTT)."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at noe av det mest sentrale er å sikre at informasjons- og kommunikasjonsnettverk skal være tilgjengelig for alle, og at alle institusjoner, virksomheter og enkeltmennesker skal få like vilkår med tanke på enhetspris over hele landet, lik kapasitet og lik hurtighet på utbyggingstakten. Det er forskjellig oppfattelse av hvor stor kapasitet et nettverk bør ha,

men Den rådgivende gruppen for den digitale allmannsretten, mener det må være et nettverk som har kapasitet på minst seks megabit/sekund fram til forbruker i begge retninger. De sier samtidig at det er mulig å godta et første steg i fasen og akseptere en kapasitet på to megabit/sekund, til alle har fått det samme, for deretter å øke kapasiteten.

Etter disse medlemmers oppfattelse kan den nye teknologien tatt i bruk på en riktig måte, være med på å utjevne forskjeller mellom norsk sentrum og periferi og gi et løft ute i distriktene med tanke på undervisning, skoler, næring, helse, bibliotek etc.

Det er ut fra den informasjonen som foreligger vanskelig å skulle binde seg opp til noen teknisk løsning og måtte skulle velge mellom digitalt bakkenett eller bredbånd. Etter disse medlemmers oppfattelse kan det være mulig at det mest hensiktsmessige er å ta i bruk allerede eksisterende infrastruktur som for eksempel fiber, ADSL og VDSL til en telesentral, LMDS radiobølger, kabel-TV, satellitt, Digitalt bakkenett (DTT), mobil GSM, UMTS (ikke bredbånd) og bruke de forskjellige enhetene etter behov i et kombinasjonsnett. Etter disse medlemmers forståelse er det meget viktig at det etableres felles åpne standarder for alle digitale medier (ett sett regler for utveksling av data).

Post- og Teletilsynet og Konkurransetilsynet vil ha meget viktige roller i tiden fremover, og disse medlemmer ser at det er viktig at PTT og KT får tilført nok ressurser til å kunne imøtegå alle de utfordringene som vil kreve raske svar.

Disse medlemmer er meget skeptiske til den nye rollen NRK og TV2 jobber mot som distributører av det digitale bakkenettet gjennom det nystartede selskapet Norges Televisjon AS. Prinsipielt er dette en rolle som ikke er ønskelig at allmennkringkasterne har, som har et klart oppdrag å være en innholdsprodusent og ikke en distributør. Det er ikke ønskelig at NRK og TV2 skal få enerett og monopolisere en teknologisk plattform. I disse dager blir svar på spørsmål fra departementet rundt konsesjonsbetingelser og digitalt bakkenett, sendt tilbake til departementet fra forskjellige store aktører. Disse medlemmer mener dette er vesentlig informasjon komiteen skulle bli forelagt før det er mulig å ta noen beslutning på noen teknologisk løsning.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utsette avgjørelsen vedrørende utbygging av digitalt bakkenett til høringsuttalelsene rundt konsesjonsreglene på utbyggingen av det digitale bakkenettet er bearbeidet og forelagt Stortinget som en egen sak."

Disse medlemmer opplever store uenigheter blant aktørene i markedet i synet på hvilken teknologisk plattform som er den beste til å ivareta den digitale

allmennretten og samtidig oppfylle forventningene til fremtidens krav om toveiskommunikasjon.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram en melding om sitt valg av og begrunnelse for den teknologiske plattformen som velges, som enten er digitalt bakkenett eller bredbånd. I samme melding må det legges fram en oversikt over kostnader og tidsperspektiv for gjennomføringen av den valgte løsningen for hele landet."

Disse medlemmer oppfatter at det er meget splittet syn på hvordan selve utbyggingen av et digitalt bakkenett eller bredbånd skal skje. Disse medlemmer har ikke tatt endelig stilling til dette, men mener at det er viktig at det legges sterke føringer gjennom konsesjonsvilkårene hva Stortinget ønsker å oppnå. Disse medlemmer vil påpeke visse områder som bør diskuteres i forhold til innholdet av konsesjonsvilkårene. Det er områder som:

- Sikre NRK og TV2 og lokale tv-kanaler plass i et eventuelt bredbånd.
- Det må etableres felles åpne standarder.
- Det skal ikke være lov til å ha en vertikal integrasjon.
- Det må være nok kapasitet til å dekke viktige behov, annet enn bare ren underholdning.
- Stadfeste konsesjonsperioden.
- Samkjøring av utrulling av digitale motorveier og medier gjennom kommune og fylkesplaner.
- Lovfeste en forpliktende kundeservice til abonnent av digitale tjenester.
- Starte utbyggingen i distriktene før storbyene.
- Nei til aggressiv reklame rettet mot barn og unge.

Disse medlemmer mener at det må diskuteres fordeler og ulemper med å ha en stor aktør til å bygge ut. Fordelene er at en stor aktør har teknologikunnskaper på forskjellig nivå og kan tilby forskjellige løsninger der det måtte være påkrevet. Ulempene er at en dominerende aktør får for stor markedsmakt og kan misbruke denne til begunstigelse av egne selskaper og interesser. Dette må selvfølgelig reguleres gjennom konsesjonsvilkårene.

Disse medlemmer ser at mange av oss er i ferd med å utvikle en digital livsstil der digital teknologi benyttes i utøvelse av en rekke dagligdagse aktiviteter, som for eksempel sosialisering, informasjonssøkning, betaling og innkjøp. Nye digitale tjenester som fjernundervisning, telemedisin, nettaviser, nettbank og åpen online offentlig informasjon er i ferd med å bli en del av vår hverdag. Etter disse medlemmers oppfattelse er det særdeles viktig å ikke ta forhastede konklusjoner før all tilgjengelig informasjon har kommet til Stortinget. Det er viktig å være tålmodig nå rett før målstreken, slik at Stortinget ikke blir sittende med

store ekstrakostnader og en digitalisering som bare rekker ut til de som kan betale for tjenestene. Dette må være en rettighet til alle, uavhengig av sosial status og geografisk tilknytning. Midt oppe i all digitaliseringen er det også viktig å tenke på personvern, og ikke tillate at kommersielle markedsaktører registrerer all aktivitet vi som enkeltmennesker gjør på nettet. Det kan true integriteten til enkeltmennesker, og hindre ytringsfriheten og søken etter informasjon.

Disse medlemmer vil påpeke at det har kommet flere rapporter fra Samferdselsdepartementet i forhold til bredbånd til kommunene. Den siste rapporten kom ut 19. mars 2002 "Bredbånd i Kommunene".

Disse medlemmer mener at NRK har et viktig samfunnsoppdrag. Disse medlemmer mener at NRK skal drive med folkeopplysning, kunnskapsformidling, en bred kultursatsing og formidle det norske språket og en nasjonal identitet. Hvis samfunnsoppdraget til NRK sviktes, undergraves NRKs rolle og berettigelse som allmennkringkaster. Paradoksalt nok er det nettopp som allmennkringkaster NRK har sitt konkurransefortrinn. Kortsiktige endringer og omorganiseringer tapper NRK for strategisk viktige ressurser for å imøtegå det store presset fra kommersielle markeds-krefter.

NRK er organisert som et AS, men har en spesiell eierstruktur. Eierskapet utøves gjennom generalforsamlingen ved kulturministeren og av Stortinget. Disse medlemmer mener at det er viktig at Stortinget som eiere definerer NRKs kjerneoppgaver ut fra et verdigrunnlag. Disse medlemmer er bekymret for at en ytterligere forflatning og uthuling av institusjonen NRK kan komme til å true folkets vilje til lisensfinansiering av vår allmennkringkasting.

Disse medlemmer peker på at Sosialistisk Venstreparti vil aktivt bidra til at styret i NRK får tydelige signaler fra eierne for sin virksomhet. Det innebærer ikke at Stortinget skal gå inn og styre det redaksjonelle innholdet eller driften av NRK. Tilhengere av en ytterligere kommersialisering av NRK viser til NRKs status som aksjeselskap og at politikere skal holde seg unna programvirksomheten direkte. Disse medlemmer mener at det ikke er mulig å diskutere NRK på en fornuftig eller riktig måte uten å ta utgangspunkt i programinnholdet. Men her er det viktig å skille mellom det redaksjonelle innholdet i det enkelte program på den ene siden, og programtilbudet og programprofilen på den andre. Vi vil være aktive i debatten om programtilbudet i NRK, som er hovedpilaren i allmennkringkasteroppdraget til NRK. Sosialistisk Venstreparti vil bidra i samfunnsdebatten for en berettigelse av en programflate som skal dekke flere behov, og ikke kun en programflate som skal produseres etter kommersielle prinsipper.

Disse medlemmer mener at NRK må utnytte den muligheten som ligger i det at NRK ikke er pålagt av sine eiere å ha som eneste mål å ha høy seeropplutning. Derfor kan programflaten være mer variert, og få en større betydning og berettigelse i folks bevissthet

enn kanaler som har et helkommersielt formål, som ofte må tenke langt mer kortsiktig i sin programflate. Når høy seeropplutning blir viktig for hvert enkelt program, er det mange programtyper som blir uaktuelle å sende i en kommersiell kanal. NRK opprettholder sin berettigelse ved å lage programmer med høy seeropplutning, og programmer for færre, og mer spesielt interesserte seere. Dette er et konkurransefortrinn i seg selv at det ikke er seeropplutningen som skal bestemme innhold og sendetidspunkt.

NRK har en unik rolle som motprogrammering til de kommersielle kanalenes sendeskjema. Forskning viser at NRK setter en standard som de andre kanalene tar på alvor og som er med på en kvalitetsheving innenfor produksjon. NRK som en sterk aktør i mediebildet vil ha en positiv effekt på konkurransesituasjonen i forhold til kommersielle kanaler, og på kvaliteten både i NRK og i de konkurrerende kommersielle kanaler.

Disse medlemmer vil advare mot en ytterligere utvikling i retning av konkurranseutsetting av NRK. Allerede nå har konkurranse- og ratingargumenter fått en for stor plass i NRKs programprioriteringer. Det har skjedd på bekostning av en diskusjon om kompetanse, kvalitet, kunnskapsformidling, kulturforståelse, fordypning, kritisk journalistikk, folkeopplysning og demokratibyggning.

Disse medlemmer viser til at programproduksjonen er den sentrale virksomheten i NRK. Det er på bredde og dybde i innhold at NRK skal og kan konkurrere best. Derfor er en allsidig programproduksjon på topp kvalitetsnivå for alle målgrupper NRKs sentrale konkurransefortrinn.

Disse medlemmer vil peke på at Sosialistisk Venstreparti vil bidra til å sette NRK økonomisk i stand til å utnytte sin unike posisjon som en ikke-kommersiell allmennkringkaster. NRKs økonomi har over lengre tid vært slik at det er blitt spart langt ut over det forsvarelige i det kreative arbeidet som er NRKs eksistensberettigelse. NRK må opp i produksjonsvolum og i tillegg få midler til nye prosjekter og formater. Kultursatsing koster, og disse medlemmer vil være med på å utfordre andre partier til å være med på å betale regningen for en god allmennkringkaster i samfunnet.

Samtidig er det viktig å opprettholde NRK som en sentral base for lyd og billedproduksjon. Det er et offentlig ansvar, og kan ikke legges fritt i et marked. NRK har en unik kompetanse i håndverket ved det å produsere film, tv-drama, lyd, kostymer, spesialeffekter, sminke, set-produksjon og mange andre viktige ting.

Undervisningsprogrammer blir ikke gitt nok penger til programskapning og nysatsing i NRK. Disse medlemmer viser til at Undervisningsradioen i Sverige til sammenlikning har en stor stab og mange typer produksjoner og høye seertall. Disse medlemmer mener at dette bør prioriteres høyere i NRK enn det tilfellet er i dag. Det er like stort behov for denne typen folkeopplysningsprogrammer her som i Sverige.

Disse medlemmer viser til behandlingen av Dokument nr. 8:28 (2001-2002) Om strukturendringer og rammebetingelser for NRK. Disse medlemmer understreker at Sosialistisk Venstreparti mener at nedleggelse av NRKs distriktskontorer ikke er å regne som en intern driftssak, som NRK-styret kan beslutte selv, men ser det som et vesentlig strukturspørsmål som Stortinget som eier skal ha seg forelagt. Problemet er aktualisert av at NRK-styret ikke deler dette synet, og at stortingsflertallet delvis består av partier som ikke vil ha en lisensfinansiert allmennkringkaster som NRK i samfunnet.

Disse medlemmer er bekymret over utviklingen med en stadig omprogrammering og nedleggelse av programmer i NRK. Når NRK kutter ut et program, blir det oftest ikke erstattet. Det som kuttes ut, er det som ikke finnes andre steder og som blir borte for alltid. Mange populære programmer på NRK er blitt borte på denne måten.

Disse medlemmer mener at NRKs største problem er markedstenkningen som har bredd seg fra konkurrenter og Stortinget og langt inn i NRKs korridorer på alle nivåer. Disse medlemmer vil understreke at Sosialistisk Venstreparti ikke vil bidra til å uthule mandatet eller fjerne grunnlaget for NRK. Det er ikke Stortingets innblanding som er skadelig for NRK og NRKs styre. Det som derimot kan være ødeleggende for NRK er dersom Stortinget slutter å interessere seg for NRKs aktivitet. Sosialistisk Venstreparti vil motivere til et aktivt eierskap.

I de senere år har markedskreftene i altfor stor grad blitt premissleverandør også for NRK. Etter disse medlemmers oppfatning er det ikke markedskreftene som skal være premissleverandør for NRKs videre utvikling, men NRKs vedtekter for allmennkringkasting, et aktivt eierskap og en god dialog mellom NRKs styre og Stortinget. Disse medlemmer mener at det er viktig at styret i NRK forstår å legge forholdene til rette for at programprofilen og driften av NRK er gjennomsyret av tanken på det å drive allmennkringkasting i radio og fjernsyn.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis forslag om å be Riksrevisjonen å gjennomgå NRKs vedtekter og se om formålene med å drive allmennkringkasting gjennom programvirksomhet nasjonalt, regionalt og på fylkesnivå fortsatt blir ivaretatt på beste måte. Disse medlemmer viser videre til at kulturminister Valgerd Svarstad Haugland har satt ned et utvalg for å avgrense og definere begrepet allmennkringkasting. Disse medlemmer vil på denne bakgrunnen være med aktivt og legge premisser i debatten om det viktige samfunnsoppdraget som NRK skal ha.

Disse medlemmer vil også henvise til Dokument nr. 8:16 (2001-2002) og Innst. S. nr. 116 (2001-2002) Om Momsfritak og henvise til Ot.prp. nr. 19 (2001-2002).

Forskning og utdanning

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke behovet for å styrke forskningen på medieområdet. Feltet er i sterk endring, og så vel private som offentlige beslutningstagere vil ha et stadig større behov for kunnskap om hvordan mediene fungerer. Flertallet mener at det arbeidet som har vært gjort gjennom Rådet for anvendt medieforskning har vist positive resultater. Disse forskningsmidlene gir folk som jobber i mediebedriftene en faktisk mulighet til å delta i forskningsarbeid. Dette bygger viktige broer mellom forskningsmiljøene og bransjen, noe flertallet mener det er viktig å ivareta. Rådet for anvendt medieforskning kan også gi stipender til hovedfagsstudenter og har gjennom dette en positiv betydning for rekrutteringen til medieforskningen.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, vil derfor opprettholde Rådet for anvendt medieforskning, og ber departementet bidra til at så skjer.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil følge Dagspresseutvalgets anbefalinger i NOU 2000:15 "Pressepolitikk ved et tusenårsskifte". Her anbefaler utvalget en økning av bevilningene til anvendt medieforskning og etterutdanning over Kulturdepartementets budsjett på til sammen 8 mill. kroner per år. Forslaget inkluderer:

1. En øremerket avsetning på 1 mill. kroner per år til å skape et rimelig etterutdanningstilbud til medarbeidere i "mindre/økonomiske utsatte aviser".
2. Økning av tilskuddet gjennom Rådet for anvendt medieforskning med 2 mill. kroner.
3. En årlig avsetning på 5 mill. kroner til en utviklings- og forskningsavdeling ved Institutt for journalistikk.

Disse medlemmer vil påpeke viktigheten av å kunne stimulere til forskning og etterutdanning av forskjellige aktører innen mediefeltet. Behovet for analyser av samfunnet og medias rolle i samfunnet på forskjellig nivå, er viktig informasjon for mange aktører. Det er nødvendig med ny informasjon og forskningsmateriale, og samtidig bygge opp en bevisstgjøring av problemområder, når det eksisterer mange sterke aktører med egeninteresser og store budsjetter til å påvirker opinionen i bestemte retninger. Disse medlemmer vil, som eksempel, nevne Institutt for medievitenskap ved UiB og Institutt for informatikk ved UiO, som arenaer der det er særlig viktig å legge forholdene til rette slik at medieforskningen kan fortsette på et nivå med høy fagkompetanse.

Eierskap

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, støtter forslaget om å slå Eierskapstilsynet sammen med Konkurransetilsynet.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at en lovfesting av det redaksjonelle ansvar (redaktørplakaten) utgjør en viktig del av helheten, og støtter arbeidet med å få dette gjennomført.

Et tredje flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det nå er nødvendig med en gjennomgang av de lovreglene som griper inn i eierforholdene i norske medier. Dette flertallet går inn for at eierskapslovens regler om eierskapsbegrensninger på det lokale og regionale nivå oppheves.

Et fjerde flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at eierskapsloven må sees i sammenheng med konkurranselovgevingen, og at erfaringene tilsier at det er grunn til å tillegge konkurransereglene særlig vekt. Dette flertallet mener videre at mye taler for at eierskapsbegrensningene på det nasjonale nivå kan heves til 49 pst.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, forutsetter at Regjeringen kommer tilbake med en proposisjon der disse spørsmålene, samt de spørsmål som reiser seg omkring vertikal integrering, tas opp i sammenheng.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter dagens eierskapslovgeving. For å sikre et mangfold i mediene er det viktig med et mangfold av eiere, og at man unngår monopoldannelser. Derfor støtter disse medlemmer både de nasjonale eierbegrensningene og de lokale. Samtidig er det viktig at tilsynsmyndighetene konsentrerer seg om de sakene som har vesentlig negative konsekvenser for eiermangfoldet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at lov om tilsyn med erverv i dagspresse og kringkasting (medieeierskapsloven) ble vedtatt 13. juni 1997. Loven trådte i kraft 1. januar 1999, og har således vært virksom i mer enn to år. I og med Eierskapstilsynets fullmakter til også å vurdere erverv i tidsrommet mellom vedtakelse og ikrafttredelse av loven, har den hatt faktisk betydning for et lengre tidsrom.

Disse medlemmer registrerer at Kulturdepartementet ønsker å sikre en praktisering av loven som hindrer inngrep mot erverv som - ut fra de aktuelle medi-ers og markedets størrelse - ikke er egnet til å ha vesentlige negative konsekvenser for ytringsfrihet og mediemangfold. Departementet legger til grunn at

dette kan oppnås på flere måter, f.eks. gjennom lovfesting av en nedre grense for hvor små erverv det kan gripes inn overfor. Alternativt kan lovens virkeområde avgrenses til kun å ramme eierskapskonsentrasjon på nasjonalt, og evt. regionalt nivå. Kulturdepartementet ser behov for å utrede disse spørsmålene nærmere og vil komme tilbake til dette i forbindelse med en evaluering av loven.

Disse medlemmer vurderer dette som positivt i forhold til å la markedet i størst mulig grad være fritt for regulatoriske virkemidler på lokalt og regionalt plan - for slik å sørge for at tilførsel av kapital, produksjons- og distribusjonskapasitet kommer næringen til gode. I langt større grad enn tidligere er mediebedrifter avhengige av et effektivt og samordnet distribusjonsnett i forhold til Internett og andre former for media som virker parallelt, derfor vil man i mange tilfeller være avhengig av langt større nettverk og kapitalressurser enn den enkelte formidler selv har til rådighet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, mener at det bør være begrensninger mht. eierskap på nasjonalt nivå. Flertallet mener dog det fortsatt skal kunne gjøres unntak hvis fare for nedleggelse foreligger. Flertallet vil i denne sammenheng vise til at en oppheving av det nasjonale taket kan føre til en vesentlig reduksjon av eiermangfoldet i norske medier.

Ytterligere eierskapskonsentrasjon i Norge kan få som effekt at norske medieselskap blir mer interessante som oppkjøpsobjekter for utenlandske investorer. Til nå har utenlandske foretak særlig vært interessert i å kjøpe aksjeposter i større mediekonsern eller medieforetak, og det kan være grunn til å tro at det også vil gjelde i fremtiden. Et fortsatt regelverk på dette området kan dermed bidra til at utenlandske oppkjøp begrenses fordi færre medieforetak vil være interessante som oppkjøpskandidater.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet finner det rimelig å tro at langt på vei vil de store konsernene trolig investere utenfor Norge uansett grense for nasjonalt eierskap. Dette er en naturlig følge av at mediemarkedet blir stadig mer internasjonalt. Ønsket om å bygge opp nasjonale eierstrukturer som har ressurser og kapasitet til å hevde seg mot utenlandske eierinteresser, kan tale for å endre medieeierskapsloven ved å heve grensen for eierskap til 49 pst.

Disse medlemmer mener at problemstillingen må vurderes opp mot vertikal integrasjon. Det vil si at et selskap har eierandeler i flere ledd av produksjonsprosessen. Det kan dermed oppstå flaskehalser ved konsentrasjon av eierskap i et ledd av produksjons- og distribusjonskjeden, som i ytterste konsekvens medfører en monopolsituasjon.

Disse medlemmer mener denne problemstilling er aktuell i forhold til NRK-TV2-samarbeid om utbygging av digitalt bakkenett (DTT) gjennom Norges Televisjon A/S. Disse ønsker kontroll av elektronisk

programguide (EPG), som vil være portalen til mottak av digital kringkasting, og dermed en typisk flaskehal ved en monopolstilling i distribusjonsskjeden. Dermed fungerer de som digitale portvakter som kontrollerer hvilke programformidlere som skal nå frem til publikum.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at medieeierskapsloven ikke dekker forholdet til vertikal integrasjon. Det anføres at konkurranseloven skal kunne ivareta denne problemstillingen, men meldingen understreker at dette ikke er avklart. Disse medlemmer mener vertikal integrasjon skal omfattes av medieeierskapsloven.

Samarbeidsavtaler mellom mediebedrifter omfattes ikke av medieeierskapsloven og ligger under konkurranseloven som i § 3-10 gir Konkurransetilsynet hjemmel til å gripe inn om avtaler inngås i strid med lovens formål om effektiv ressursutnyttelse. Departementet mener slike avtaler kan sammenlignes med erverv av eierandeler, og bør derfor innbefattes i medieeierskapsloven i forhold til intensjonen om ytringsfrihet og mediemangfold. Disse medlemmer støtter dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer at elektroniske medier ikke omfattes av medieeierskapsloven, som kun hjemler "erverv av eierandel i dagspresse- eller kringkastingsforetak". Mange kringkastings- og presseoppgaver formidles allerede gjennom Internett. Dette er helt klart tjenestoområder som sammenfaller med analog kringkasting og tradisjonell pressevirksomhet.

Disse medlemmer mener digitale media og vertikal integrasjon skal og omfattes av medieeierskapsloven, ut fra konkurranseperspektivet for å hindre monopoldannelser. I en ny digitalisert og mangfoldig mediehverdag er et forenklet og klart regelverk nødvendig. Lovhjemlene bør i minst mulig grad krysse hverandre og i størst mulig grad være presise i intensjon, anvendelse og ansvarsområde. Konkurranseloven og medieeierskapsloven bør således konvergeres mot et enhetlig lovverk for mediamarkedet og IKT-næringen.

Disse medlemmer viser til at Kulturdepartementet i 1998 la frem et høringsnotat om "Lovfesting av prinsippene i redaktørplakaten og plikt til å informere om eierforhold". Meldingen støtter dette, med begrunnelsen at i et nytt internasjonalt digitalt mediemarked vil eierskapsiden være mer uoversiktlig og derfor kunne undergrave den redaksjonelle frihet.

Disse medlemmer vil imidlertid vise til at forslaget ble avvist i 1998 av Justisdepartementet med følgende begrunnelse:

"Etter Lovavdelingens syn vil et lovvedtak som generelt forbyr noen enkeltperson, forening, annen sammenslutning av personer eller en stiftelse å fremsette ytringer direkte og egenredigert gjennom egne "periodiske trykte publikasjoner" med "nyhets- eller

aktualitetsstoff", være i strid med grunnloven § 100 første punktum:

"Trykkefrihet bør finde Sted".

Disse medlemmer mener at denne begrunnelsen virker fornuftig, i og med at den redaksjonelle frihet står sterkt nok allerede gjennom sine respektive fagorganisasjoner. Tvert imot synes det å eksistere et klikkvesen i presse og media, som samsvarer dårlig med mediemangfold og ytringsfrihet. En lovgivning som befester dette ytterligere vil virke mot disse hensikter. Disse medlemmer tror nye aktører vil kunne bidra til en mer alternativ mediedekning, uavhengig av etablert, "politisk korrekt" presse og media.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at av hensyn til ytringsfrihet i henhold til Grunnlovens § 100 første punktum "Trykkefrihet bør finde Sted", og rett til å forvalte eget erverv, avvises en lovfesting av redaksjonell uavhengighet i mediene, da den er ivare tatt gjennom andre kanaler som fagorganisasjoner og lover vedrørende ytringsfrihet og presse- og trykkefrihet."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti ser ingen grunn til å skulle endre medieeierskapsloven. Denne loven skal sammen med Eierskapstilsynets fullmakter sette en grense for hvor stor en aktør kan bli gjennom oppkjøp på rundt en tredjedel av det nasjonale dagspresse- og/eller fjernsyns-markedet. Det er mulig å gjøre unntak fra denne regelen dersom det er fare for nedleggelse. Etter disse medlemmers oppfatning vil det å heve gensen til 49 pst. av markedet, kunne få svært uheldige konsekvenser i form av en for sterk eierkonsentrasjon, som kan bety en fare for mangfoldet i dagspressen og kringkasting og derigjennom de reelle ytringsmulighetene. På nasjonalt plan er det en grense for hvor mye en aktør kan kontrollere på en tredjedel av mediene. På lokalt eller regionalt plan kan en aktør ikke kunne kontrollere de fleste eller alle mediene innenfor et bestemt geografisk område. Disse medlemmer vil opprettholde hovedformålet med loven, nemlig å fremme ytringsfriheten i vid forstand. Disse medlemmer merker seg også en annen effekt, nemlig at norske medieselskaper kan bli mer interessante som oppkjøpsobjekter for utenlandske investorer. Det er ikke ønskelig å være en del av den økende globaliseringen og konsentrasjon av mediemakten. Etter disse medlemmers oppfatning er det ikke særlig positivt den maktkampen som nå foregår ute i Europa mellom tre mediegianter: Murdoch, Kirch og Berlusconi. Sistnevnte er et meget uheldig eksempel på hvordan all mediemakt er samlet på én hånd, gjennom den italienske presidenten, som samtidig er en gigantisk investor/eier i utallige selskaper. Berlusconi kontrollerer 90 pst. av landets fjernsyn og 70 pst. av landets reklameinntekter. Dette er en meget farlig situasjon for ytringsfriheten, når han også bruker mediene aktivt for å fremme sine egne syn og

standpunkter. Disse medlemmer vil jobbe aktivt for at en slik situasjon aldri skal kunne oppstå i Norge.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at eierskapsbegrensning på nasjonalt plan satt til " opprettholdes. Dette for å sikre mediemangfold og reell konkurranse i det norske mediemarked, uavhengig av norsk eller utenlandsk eierskap."

Regulatoriske virkemidler

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener den pågående overgangen fra analog til digital teknologi skaper behov for tilpasninger av det rettslige og politiske rammeverket for kringkastingssektoren. Konvergensutvalget kom i sin innstilling med en rekke anbefalinger om endringer i kringkastingsloven. Disse medlemmer registrerer med tilfredshet at Regjeringen har satt i gang et arbeid med å følge opp disse anbefalingene. Det overordnede mål for dette arbeidet må være å sørge for at det rettslige rammeverket er à jour med den teknologiske og markedsmessige utviklingen på feltet.

Digitaliseringen av overføringsnettene for kringkasting fører til at det blir plass til mange flere kanaler enn i de analoge. Etterhvert som kapasiteten øker, vil legitimiteten for et detaljert reguleringsregime svekkes. Overgangen til digital distribusjon vil imidlertid skje over noen år. Inntil videre vil de analoge konsesjonene representere sentrale mediepolitiske instrumenter. Så lenge analog kringkasting med begrenset kanalkapasitet vedvarer, vil analoge konsesjoner være tungtveiende mediepolitiske instrumenter. Disse medlemmer mener at prinsipielt sett bør tildeling av konsesjon skje ved en anbudsordning, for å sikre en i størst mulig grad objektiv og rasjonell behandling, ved tildeling av konsesjon.

Disse medlemmer mener kringkastingsloven må revideres og tilpasses den digitale mediahverdagen som står for døren, dvs. konvergeres mot et enhetlig lovverk for mediemarkedet og medieformidling generelt. Det vil være riktig å utvikle et system hvor reguleringsmyndighetene er uavhengige av det politiske system. Dette for å ivareta reell konkurranse, ytringsfrihet og mediemangfold. Europarådet vedtok nylig en anbefaling til sine medlemsland om i størst mulig grad å tilstrebe politisk uavhengige regulatorer. Dette forutsetter et klart regelverk for mediemarkedet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen igangsette tiltak for å utvikle en uavhengig reguleringsmyndighet i forhold til kringkastingsloven og regulering av medier generelt. Dette for å sikre medias uavhengighet, nøytral anvendelse av regulerings tiltak og en uhildet reguleringsmyndighet. Kringkastingsloven bør således konvergeres mot et enhetlig lovverk for mediemarkedet og IKT-næringen."

Disse medlemmer registrerer at Konvergensutvalget mente at hensynet til å realisere kulturpolitiske mål tilsier at konsesjonsplikten for kringkasting etter § 2-1 i kringkastingsloven opprettholdes inntil videre, jf. NOU 1999:26. Utvalget så ikke noe grunnlag for på kort sikt å endre kompetansefordelingen mellom Post- og teletilsynet og Statens medieforvaltning. På lengre sikt, når all IKT-regulering er samlet i én lov og ett departement eventuelt har totalansvaret for reguleringen av sektoren, bør Statens medieforvaltning og Post- og teletilsynet slås sammen til én etat. Disse medlemmer har registrert at Kulturdepartementet slutter seg til Konvergensutvalgets forslag.

Disse medlemmer mener en utsettelse av en sammenslåing ikke synes å ha noen rimelig grunn, da det vil være langt mer rasjonelt og effektivt å være i forkant med den byråkratiske omstillingen i forhold til utviklingen. Dette vil også fremskynde prosessen med å samle all IKT-regulering i én lov, og klargjøre det departementale ansvar.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest legge frem sak om en sammenslåing av Post- og teletilsynet og Statens medieforvaltning, for effektivt kunne møte de oppgaver som i nær fremtid ligger under deres ansvarsområde."

Disse medlemmer registrerer at det i meldingen foreslås at det i forbindelse med evaluering av medieeierskapsloven settes i gang et arbeid med sikte på å slå sammen Eierskapstilsynet og Konkurransetilsynet. Departementet legger til grunn at håndhevelsen av bestemmelsene i medieeierskapsloven best blir i varetatt i ett felles tilsynsorgan. Disse medlemmer støtter dette.

Konkurranseloven og medieeierskapsloven har sammenfallende intensjoner, selv om hjemlene er avgrenset. Et samlet tilsynsorgan vil kunne anvende lovene hensiktsmessig og utfyllende.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest innen utgangen av 2002, legge frem sak om at Eierskapstilsynet og Konkurransetilsynet slås sammen til ett tilsynsorgan for slik effektivt og rasjonelt å anvende konkurranseloven og medieeierskapsloven i forhold til hensikten om å sikre reell konkurranse, mediemangfold og ytringsfrihet i mediemarkedet."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at begrepet konvergens forklarer utviklingen i retning av digitaliseringen av produksjonen og distribusjonen av medieinnhold, som innebærer at sektorgrensene mellom kringkasting, tele og IT beveger seg mot en tett sammenvevet informasjons- og kommunikasjonssektor.

Disse medlemmer viser til at et flertall bestående av Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet,

Fremskrittspartiet og Senterpartiet i Budsjett-innst. S. nr. 2 (2001-2002) mener at konvergens skaper nye utfordringer i forhold til det å regulere eierskapskonsentrasjonen og hindre at noen aktører i markedet skal være dominerende i flere ledd av produksjon, innhold og distribusjon av medier. Gjennom konvergensutviklingen er det et særlig press på et reguleringssystem som er basert på klare og entydige grenser mellom ulike sektorer og medier. Disse medlemmer har også merket seg behovet for en gradvis omlegging fra et mer vertikalt reguleringssystem til et mer horisontalt system. Disse medlemmer peker på at et grunnleggende prinsipp for en horisontal tilnærming er at aktører som befinner seg på samme ledd i verdikjeden, skal reguleres innenfor ett og samme lovverk. Det kan være med på å sikre at aktører som konkurrerer i samme marked, konkurrerer på mest mulig like vilkår. Dette kan vise seg å bli særlig relevant i forhold til regulering av distribusjonsnett, som følge av at ulike infrastrukturer blir konkurrerende eller supplerende. Med den digitale utviklingen blir det stadig lettere for en dominerende aktør å både stå for innhold og distribusjon.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i tele- og kringkastingsloven med tanke på en rendyrking av ansvarsforhold slik at innhold og distribusjon blir holdt fra hverandre."

Disse medlemmer har merket seg at konkurranseloven har en medie- og teknologinøytral utforming. Praktiseringen av lovens bestemmelser tilpasses endringene i markedsforholdene. Flertallet i Budsjett-innst. S. nr. 2 (2001-2002), Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viste til en tendens av at sektorspesifikk regulering bl.a. på teleområdet blir mindre, med unntak for områder hvor spesielle kulturpolitiske hensyn tilsier noe annet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere om konkurranseloven og andre lover som regulerer medieområdet, opprettholder og ivaretar den utviklingen Stortinget til enhver tid vedtar."

Disse medlemmer vil gjøre oppmerksom på en gruppe som ble oppnevnt 10. november 1999 av Kommunal- og regionaldepartementet. Gruppen fikk navnet "Den Rådgivende gruppe for den digitale allemannsretten". Denne gruppen skulle bidra til mer kunnskap om det strukturelle aspektet ved utbyggingen av infrastrukturen for digitale tjenester og tilbud, med fokus på retten til lik ytelse i infrastrukturen til lik pris og til samme tid over hele landet. Gruppen ble sammensatt med sikte på å få en bred dekning av ulike faglige bakgrunner som er av betydning for arbeidet.

Det foreligger et førsteutkast av rapporten, men den er ikke ferdigstilt. Disse medlemmer mener disse opplysningene som fremkommer i denne rapporten bør komme offentligheten til gode. Når det gjelder å kunne ta en riktig beslutning i forhold til valg av digital plattform, er det nødvendig med all tilgjengelig informasjon. Disse medlemmer opplever at den informasjonstilgangen Stortinget blir forelagt fra forskjellige aktører ofte er preget av sterke egen- og næringsinteresser. På denne bakgrunnen er det viktig å få tilgang til en variasjon av kilder og informasjon rundt utfordringene rundt digitalisering og hvilken sendeplattform som er mest hensiktsmessig å velge for å kunne imøtekomme framtidens krav.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om at sluttrapporten til "Rådgivende gruppe for den digitale allemannsretten" blir ferdigstilt og forelagt offentligheten snarest, som et viktig element i den videre behandlingen av valg av digital sendeplattform."

Særlig om barn og unge

Komiteen ser svært positivt på arbeidet med å stimulere barn og unge til å bli aktive og kritiske mediebrukere. Komiteen viser her blant annet til det arbeidet avisbransjen gjør for å stimulere unge mennesker til avislesning. Komiteen støtter det arbeidet som gjøres for å begrense formidlingen av skadelige medieinntrykk til barn og unge.

Komiteen støtter arbeidet for å gi barn og unge gode muligheter for informasjon og ytringsfrihet. Barn og unge har behov for informasjon og debattmuligheter ut fra egen synsvinkel. Særlig må allmennkringkasterne ta ansvar, men også avisene må ta ansvar for dette.

Komiteen konstaterer at Internett representerer en viktig informasjonskanal for barn og unge. Ikke alle har muligheten til å lære seg og å utnytte denne informasjonskilden hjemme. Derfor er det viktig at skolene har godt utstyr og gode muligheter for unge innenfor IKT, slik at alle får tilgang.

Komiteen konstaterer samtidig at barn og unge gjennom Internett får lett tilgang på skadelige medieinntrykk. Det er gjort lite forskningsarbeid på barn og unges nettvaner, og hvilken virkning dette har. Komiteen ber departementet ta initiativ til at dette gjøres, slik at vi får et bedre kunnskapsgrunnlag på dette området.

Dette bør omfatte både barn og unges tidsforbruk, hva slags holdninger og kunnskap de har og hva de bruker Internett til, hva slags regler, begrensninger og støtte de møter og om de kan diskutere Internett med foreldrene, lærere og venner. Samtidig er foreldre og læreres bruk av og kunnskap om Internett viktig. Foreldre og lærere må ta ansvar for at barn har noen rammer og kjøreregler, og at de lærer gode nettvett-regler.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil peke på lokalradio, lokalt TV og åpen kanal som viktige instanser der ungdom kan få muligheten til å prøve seg på mediearbeid. Ikke minst er dette et aspekt ved åpen kanal som i vesentlig grad vil være rettet inn mot studentkanaler og formidling av ideelle organisasjoners arbeid.

Flertallet er bekymret for den sterkere kommersialiseringen av barn og unges hverdag. Dette presset kommer sterkt til uttrykk gjennom mediene. Flertallet støtter derfor arbeidet som gjøres for å begrense dette presset, særlig gjennom oppfølgingen av Nyborgutvalgets innstilling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet støtter derfor departementets syn på at prosjektet "Avis i Skolen" er et svært positivt tiltak som bør støttes økonomisk. Disse medlemmer mener at departementet må vurdere ytterligere øremerkede avsetninger for å bidra til avislesing blant barn og unge. Dette er viktig både for samfunnsengasjement og informasjon blant barn og unge, og ikke minst for lese-lyst og leseevne.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti har merket seg at det lenge har vært en målsetting for flertallet i Stortinget å redusere det kommersielle presset på barn og unge. Det ble satt ned et utvalg: "Nyborg-utvalget", som laget en NOU 2001:6 "Oppvekst med prislapp? Om kommersialisering og kjøpepress mot barn og unge". Utvalget mener at det er viktig å bevare NRK som en reklamefri sone for barn og unge, og som representerer noe annet på innholdssiden enn det andre kommersielle kanaler gjør. Disse medlemmer vil bemerke at NRKs barneprogrammer til tider bærer preg av å bruke aktive kommersielle strategier rettet mot barn, i form av produkt plassering og annet, som f.eks i etterkant av en serie, har skapt sterke behov for kjøp av tilsvarende produkter. Det er viktig at NRK er meget bevisst på at det ikke skal forekomme at barneprogrammer fungerer som en del av et større salgskonsept av diverse varer.

Etter disse medlemmers oppfattelse er det grunn til bekymring hvis Norge ikke kan nekte videre-sending av fjernsynsendinger på grunn av at reklamen er i strid med norsk rett, hvis senderlandet enten er et av EØS-landene eller har tiltrådt fjernsynskonvensjonen. Senderlandet vil være det landet hvor selskapet er etablert. Forbrukerombudets argumentasjon at denne type regulering faller inn under nasjonal rett, er ikke tatt til følge av Markedsrådets EFTA-domstol. Ut fra dette perspektivet vil disse medlemmer fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen finne ut av hvordan lovverket som skal hindre reklame rettet mot barn og unge i Norge, kan implementeres og gjelde kabel, bredbånd, satellittanlegg og digitalt bakkenett."

Etter disse medlemmers oppfattelse vil det bli viktig å lære barn og ungdom sikker og akseptabel adferd på nettet. Mange barn og ungdom blir eksponert for uheldig materiale med negativ påvirkning. Det blir viktig for voksne å være mer delaktig i barnas hverdag og faktisk vite hva de ser på av nettsider eller spill. Det er viktig at offentlige arenaer som skolen, utarbeider en handlingsplan på hvordan de skal imøtegå den negative informasjonen på en konstruktiv og positiv måte. Etter disse medlemmers oppfattelse er det samtalen med en voksenperson, om hva de ser og diskusjoner rundt dette, som kan skape en kritisk tilnærings-måte.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en handlingsplan på hvordan barn og unge kan lære seg å bli mer bevisste og kritiske på hva de blir eksponert for, og hvilke strategiske virkemidler som tas i bruk for å oppnå kommersielle mål."

Særlig om minoriteter

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter departementets syn om at det offentlige har en særlig oppgave i forhold til å legge til rette for ytringsfrihet og demokratisk deltakelse for språklige, etniske og andre minoriteter, og støtter også at tilskuddsordningen for minoritetspublikasjoner opprettholdes.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til mediemeldingens kap. 3.9 Særlig om minoriteter. Kulturdepartementet legger til grunn at det offentlige har en særlig oppgave i forhold til å legge til rette for ytringsfrihet og demokratisk deltagelse for språklige, etniske og andre minoriteter. Disse medlemmer anser at målsettingen om integrering av minoriteter er best tjent med at alle samfunnsgrupper behandles likt, så også hva angår media. Forskjells-behandling skaper konflikter og forsinker en reell integrering av minoriteter i det norske samfunn.

Disse medlemmer mener derfor at grupperinger som tilhører det norske samfunn ikke skal gis særrettigheter, men kunne benytte seg av det tilbudet som gjelder for norske borgere til å benytte og skape sine egne formidlingskanaler.

Disse medlemmer viser i den sammenheng til kap. 4.2.3, Tilskudd til minoritetspublikasjoner. Meldingen bemerker:

"Samfunnsinformasjon skal presenteres slik at også personer med innvandrerbakgrunn kan få nytte av den. For å sikre et likeverdig tilbud, finnes det støtteordninger for å sikre at disse gruppene selv kan dekke behovet for nyheter og informasjon på egne språk som ikke storsamfunnet dekker. Et eksempel på en slik ordning er de offentlige tilskuddene til innvandrerpublikasjoner og nærkringkasting."

Disse medlemmer mener at i en tid hvor innvandrings- og integreringspolitikken er høyaktuell, virker det irrasjonelt å gå inn for ytterligere tiltak som vil isolere fremmedkulturelle grupperinger enda mer fra det norske samfunn.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen - i forbindelse med fremlegg av budsjettforslaget for 2003, om å avvikle all særlig støtte til minoritetets fremmedspråklige publikasjoner og kringkasting."

Personvern i media

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til artikkel i Lov og Rett nr. 5 for 2001. Der uttaler assisterende riksadvokat Hans-Petter Jahre følgende:

"Hvordan mediene velger å dekke alvorlige straffesaker, må som det klare utgangspunkt være opp til mediene selv. Det bør således overlates til pressens organer å trekke opp retningslinjer og håndheve disse. Hensynet til pressefriheten og pressens sentrale funksjon i samfunnet som informasjonsformidler og kontrollør må veie tungt. Medieomtale av straffesaker og straffedommer er dessuten en viktig forutsetning for allmennprevensjon. Samfunnet kan imidlertid ikke fraskrive seg muligheten til å gripe inn med lovtiltak i fremtiden. Særlig gjelder dette dersom det blir vanlig at omtalen av straffesaker gis en form og et innhold som kan svekke tilliten til at domstolsbehandlingen skjer i samsvar med grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper."

Disse medlemmer understreker at dette er et meget vanskelig område, hvor pressens frihet selvfølgelig må ivaretas. Likevel er den vilkårlighet som gjelder omtale av straffesaker høyst tvilsom. I noen saker finner pressen det for godt å anonymisere tiltalte, mens i andre saker blir tiltalte fremstilt med fullt navn og bilde. Dette skjer med og uten tiltaltes samtykke. Uavhengig av om tiltalte frivillig eller ikke lar seg eksponere i media, er det etisk svært tvilsomt å eksponere en tiltalt person før dom foreligger. Konsekvensene av dette er i alvorlige straffesaker svært store, uavhengig av domfellelse, og kan i mange tilfeller bidra til et uberegtiget stigma. Mange opplever å få sine liv ødelagt grunnet pressens omtale og eksponering, enten de har vært tiltalt eller er kalt inn som vitner. Slik medieeksponering kan muligvis påvirke juryen, i forhold til personlige fremstillinger som legger grunn for subjektive emosjonelle vurderinger i en straffesak.

Disse medlemmer mener mye tyder på at Pressens Faglige Utvalg ikke synes å inneha den distanse som skal til for å kunne utføre en nøytral tilsynsfunksjon i slike saker, derfor bør et klart og begrenset regelverk utarbeides.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest utarbeide tiltak for å sikre tiltaltes og vitners anonymitet i media inntil dom foreligger, uavhengig av tiltaltes eget ønske om å

eksponere seg selv eller ikke i presse og media. Dette for å sikre en uhildet jurybehandling og trygge personvernet og den enkeltes rettssikkerhet. Unntak må gjelde for personer som er ettersøkt av politiet og som vurderes som farlig for sine omgivelser."

"Stortinget ber Regjeringen legge frem en vurdering av om man kan etablere en nøytral og uavhengig tilsynsordning for pressens og medias etikk og fremferd i forhold til den enkeltes personvern og rettssikkerhet. Alternativt at man kan utvide Datatilsynets mandat på dette felt."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 1

Det utarbeides en allmennkringkastingsplakat med de overordnede kravene til NRKs virksomhet. Regjeringen bes utarbeide dette og legge det fram for Stortinget i løpet av 2002.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med fremlegg av budsjettforslaget for 2003 legge opp til en avvikling av pressestøtten over en periode på to år.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak hvor man vurderer muligheten for å likebehandle dagspresse, ukepresse og andre media ved at de gis nullsats for moms.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at prosjektet "Åpen kanal" ikke skal ha offentlige subsidier eller særordninger.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen fjerne premietaket på radiobingo for slik å øke lokalradioenes inntektsgrunnlag.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag om avvikling av alle lover og regler som begrenser utforming og sending av og reklame i mediene. Reklamen i mediene skal kun begrenses av det som følger av straffeloven.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen legge frem en plan for avvikling av NRK-lisensen. Dette gjøres ved innstramning og effektivisering av NRKs virksomhet, samtidig som NRK i større grad tillates å skaffe seg inntekter fra kommersielle kilder.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen skrinlegge utbyggingen av et riksdekkende digitalt bakkenett (DTT).

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at av hensyn til yringsfrihet i henhold til Grunnlovens § 100 første punktum "Trykkefrihed bør finde Sted", og rett til å forvalte eget erverv, avvises en lovfesting av redaksjonell uavhengighet i mediene, da den er ivarettatt gjennom andre kanaler som fagorganisasjoner og lover vedrørende yringsfrihet og presse- og trykkefrihet.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen igangsette tiltak for å utvikle en uavhengig reguleringsmyndighet i forhold til kringkastingsloven og regulering av medier generelt. Dette for å sikre medias uavhengighet, nøytral anvendelse av reguleringstiltak og en uhildet reguleringsmyndighet. Kringkastingsloven bør således konvergeres mot et enhetlig lovverk for mediemarkedet og IKT-næringen.

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen snarest legge frem sak om en sammenslåing av Post- og teletilsynet og Statens medieforvaltning, for effektivt kunne møte de oppgaver som i nær fremtid ligger under deres ansvarsområde.

Forslag 12

Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest innen utgangen av 2002, legge frem sak om at Eierskapstilsynet og Konkurransetilsynet slås sammen til ett tilsynsorgan for slik effektivt og rasjonelt å anvende konkurranseloven og medieieierskapsloven i forhold til hensikten om å sikre reell konkurranse, mediemangfold og yringsfrihet i mediemarkedet.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen - i forbindelse med fremlegg av budsjettforslaget for 2003, om å avvike all særlig støtte til minoriteters fremmedspråklige publikasjoner og kringkasting.

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen snarest utarbeide tiltak for å sikre tiltaltes og vitners anonymitet i media inntil dom foreligger, uavhengig av tiltaltes eget ønske om å eksponere seg selv eller ikke i presse og media. Dette for å sikre en uhildet jurybehandling og trygge personvernet og den enkeltes rettssikkerhet. Unntak må gjelde for personer som er ettersøkt av politiet og som vurderes som farlig for sine omgivelser.

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringen legge frem en vurdering av om man kan etablere en nøytral og uavhengig til-

synsordning for pressens og medias etikk og fremferd i forhold til den enkeltes personvern og rettssikkerhet. Alternativt at man kan utvide Datatilsynets mandat på dette felt.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 16*

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i tele- og kringkastingsloven med tanke på en rendyrking av ansvarsforhold slik at innhold og distribusjon blir holdt fra hverandre.

Forslag 17

Stortinget ber Regjeringen vurdere om konkurranseloven og andre lover som regulerer medieområdet, opprettholder og ivaretar den utviklingen Stortinget til enhver tid vedtar.

Forslag 18

Stortinget ber Regjeringen om at sluttrapporten til "Rådgivende gruppe for den digitale allemansretten" blir ferdigstilt og forelagt offentligheten snarest, som et viktig element i den videre behandlingen av valg av digital sendeplattform.

Forslag 19

Stortinget ber Regjeringen utsette avgjørelsen vedrørende utbygging av digitalt bakkenett til høringsuttalelsene rundt konsesjonsreglene på utbyggingen av det digitale bakkenettet er bearbeidet og forelagt Stortinget som en egen sak.

Forslag 20

Stortinget ber Regjeringen legge fram en melding om sitt valg av og begrunnelse for den teknologiske plattformen som velges, som enten er digitalt bakkenett eller bredbånd. I samme melding må det legges fram en oversikt over kostnader og tidsperspektiv for gjennomføringen av den valgte løsningen for hele landet.

Forslag 21

Stortinget ber Regjeringen finne ut av hvordan lovverket som skal hindre reklame rettet mot barn og unge i Norge, kan implementeres og gjelde kabel, bredbånd, satellittanlegg og digitalt bakkenett.

Forslag 22

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en handlingsplan på hvordan barn og unge kan lære seg å bli mer bevisste og kritiske på hva de blir eksponert for, og hvilke strategiske virkemidler som tas i bruk for å oppnå kommersielle mål.

Forslag 23

Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at eierskapsbegrensning på nasjonalt plan satt til ⁿ opprettholdes. Dette for å sikre mediemangfold og reell konkurranse i det norske mediemarked, uavhengig av norsk eller utenlandsk eierskap.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

St.meld. nr. 57 (2000-2001) - i ytringsfrihetens tjeneste. Mål og virkemidler i mediepolitikken - vedlegges protokollen.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 18. april 2002

Sonja Irene Sjøli
leder

Olemic Thommessen
ordfører

Trond Giske
sekretær